

A legjobb arczporok

Leichner zsirpora

Leichner hermelinpóra.

E jeles gyártmányok a legmagasabb körökben s a legelső művésznőktől előszeretettel használtak; az arcznak fiatalosan szép virulót külsőt adnak. — Kaphatók a gyárban: Berlin, Schützenstrasse 31, valamint minden illatszertésnél. Valódiilag csak zárt szelecekben, melyeknek fenekére czég és védjegy van belevésve.

L. Leichner, Berlin
Parfümerie-Chemiker, k. k. Hoftheater-Lieferant.

KÖHÖGÉS ELLEN!

Dr. FÁYKISS

Szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasítással 75 krajczár. — Szepesi kárpát-növény-thea 1 csomag használati utasítással 50 kr., kisebb csomag 25 kr.

Mell- és tüdő-betegeknek! 15 év óta a legjobb sikerrel használták a nagy Kristófor Bud pesten, továbbá Török József gyógyszerésznél királyu. 12. Thalmayr és Seitz kereskedőnél, Kozmeister Frigyes utódnál a legmagyariból gyógyszerárban.

KÖHÖGÉS ELLEN!

HYGEA HAJ-BALZSAM

Kitűnő hajfartartó. E hasonlítottatban készítmény erősebb tisztítja a hajat; ősz hajnak fiatal színét és szépségét visszaadja. Nem hajfestő szer — hanem hatása a hajgyökérre irányul. Orvosi tekintélyektől megvizsgálva és ajánlva.

1 palacczkkal frt 2.50. — Kísérleti üveg frt 1.50.

Kizárólag Dimitrijevic S. gyógyszerésznél, Aracaban (Franyova), Bánát.

Kimerítő leírások és használati utasítások kívánatra ingyen és bérmentve. 4140

Legújabb vonós népczitera

szabadalmazott.

Ezen legújabb hangszeren a hozzáadott utasítás szerint, bárki azonnal megtanulhat, és legott a legsebb zenedarabokat eljátszhatja. Ajánlható tehát mindazoknak, kik csekély összegért élvezetes órákat kívánnak maguknak szerezni.

A vonós népczitera ára vonóval és utasítással együtt 2 frt. Utánvétel mellett a csomagolási költséggel együtt 2 frt 10 kr.

2 frt 33 krnak előleges beküldése ellenében a hangszer bárhova bérmentve megküldetik.

Minden egyéb hangszeréről és hangszer-kellékekről szóló kimerítő képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

Harmonikáról szó ó képes árjegyzék külön kiadásban. Mindennemű hangszernek javítása szakszerű pontossággal elvégzik. Használt hangszer cserébe is elfogadjatnak.

Sternberg Armin hangszerkészítési ipartelep
Budapest, Kerepesi ut 36. sz. a.

VÉGHLESI VERAFORRÁS.

Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb savanyúsav, égvényes savanyúvize.

VEGHLES-SZALATNÁ-n (Zólyom-m.)
Mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban: Erzsébet-körút 56-ik szám alatt.
Telephon-összeköttetés.

Számos raktár a vidéken.

A KI NEM TUDJA,

hogy a sok hirdett gyógyszer közül melyik felel meg leginkább betegségének, az kérje azonnal levelező-lapon Richter kiadóintézetétől Lipcsében, a képekkel ellátott "A Betegbarát" című könyvecskét. A hozzá nyomtatott hálalratok bizonyítják, hogy a művecskében foglalt jó tanácsok követése által, nem csak ezren-meg-ezren elkerülték a haszontalan pénzkidrást, hanem még a vágyva-vágyott gyógyulást is hamar megtalálták. A könyv ingyen küldetik meg.

Husvétii kiállítás. Tojások

egész új kiállításnak 10 krtól 30 frt-ig rendkívül nagy választékban. Husvétii tojásdíszítések hálygék és gyermekes számán. Pompa megjelölt tojások az annyira szokásba jött husvétii üntöcséket részint kőből gyengéd, vagy kedveditő természetiek. TOJÁS csinos 10, 40, 70, 100, 1.30, virágfészlél 75, 1.50, 2.50, 3.50, csinos fonatú 30, 90, 1.50, atlasz vagy selyem 60 kr., 1.50, 2.50, 3.75, kiftó csibécékével 3.80, csinos porcellán figurákkal 1 frtől 12 frt-ig, csinos üvegözön bronz állványon 1-től 7 frt-ig, faacsalon a legfin. kivitelben 3-tól 12 frt-ig, dominóval 50 krtól 1 frt-ig, kockával 35 kr., földgömbbel 1 frt, gyűjtemény 35 kr., varró- vagy írő-ékszerrel 1.60, 2.50, 3.50, csodakijával 35 kr., szobrával 1.60, bárány 1.20-tól 2.50-ig, gyermekjátékkal 1.40, 2.75, 5 frt-ig, himzett és festett selyem 1.75, 2.50, 3.75, 5.00, 10 frt-ig, bugyis 35 kr., kuglibólbat állatokkal, ugrósínorál stb.

FECSKENDŐ folyton tölhető gombyukibolya 40 kr., róza vagy gyöngyvirág 60 kr., csokrók 60, 80 kr., ibolyacokor — 60, 1.00, tölhető porcellán róza 1.00, vishalán róza 1.00, 1.50, tollas madárkák UJ 2.50, 3.00, 4.00, 5.00, revolver — 70, nikkelrevolver 1.00, nyakkendő 1.20, szivarzipka 1.00, béka — 30, tréfa alak 1.00, szivarozó ember — 85, tölhető elegáns szék UJ 2.50, 3.75, 5.00, óra 1.00, gyűrű jobbjára — 30, szivar illatszerrel töltve — 35, flaconok finom illatszerrel töltve — 35, 50. Ezeknél még sokféle husvétii különlegesség, melyek használatával csak a védi ismertek meg.

Postai megírások idején való be- küldését kéri

KERTÉSZ TÓDOR

BUDAPEST,
Dorottya-utca 1.

Szavost Alphons

magkereskedése
Budapest, Arany János-utca 11.

Árjegyzék

kívánatra ingyen és bérmentve

1890. márcz. 159. sz. 1890. márcz.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszté

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Szókészletünk ortholog szabályozása és az iskola. — Ballagi Móróti.
A mai emberbavárlatról. (II.) — Török Auréltól.
A német bírodalom megalapítása. — Marczali Henrik-től.
A középkori magyar írodalom stíljáról. (III.) — Imre Sándortól.
Az etikai determinizmus elmélete. (I.) Pauer Imrétől.
Az utolsó jurátus. Beszély. — Degré Alajostól.
Költmények. Diadal. Endrődi Sándortól. — Hold nyugta. Leopardi után, olaszból — Radó Antaltól.
Valutánk szabályozása. — Schwarz Félix-től.
A görög háború. — X. y.
Petőfi ismeretlen költeményei 1848-ból. — Ferenczi Zoltántól.
Értesítő: Schlauch Lőrincz; Beszédei. — z. — Alvinczy S.: A Saharában. — u. t. — Szász K.: Úti tárcza. — z. — Bartha B.: Irányelvek a magyarországi kath. egyház autonómiajára részére. J. B. — Krümmel O.; Az óceán. — I.
Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi fizetekben. Előesztési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

Alapított 1857-ben.

Steinschneider Jakab

I. cs. és kir. szab. ágynemű-gyáros,
6 es. és kir. fensége Klotild főhercegnő udv. szállítója,
számos kintutetések és szabadalmak tulajdonosa,

BUDAPEST,
Király-utca 79, saját házában,

bátorkodik a tisztelt közönség figyelmébe ajánlani dűsan felszerelt raktárát az ágynemű szakmába vágó összes cikkekben, mint közönséges, finom és legfinomabb paplanok, ágybetétek, lőszőr és tengerfű matracok, szalmazsákok, pokróczok és takarók, tollak és pelyhek vasbutorok, továbbá szőnyegek és függönyök, nemkülönbön diván- és asztaltakarók, stb.

A kitűnő hírből álló

WELDLER ÉS BUDIE

fehérmű és kelengye-gyár budapesti raktára.

Minden fajtájú fehérműek, különösen pedig teljes kiházasítási felszerelések a legmérés- keltebb áron. Rajzok és árjegyzékek bérmentve és ingyen.

VÉR

A Franklin-Társulat kiadásában Bud- pesten megjelent és kapható

Oktatás a gyümölcs-éperfatenyésztésben.

Utmutatás a nép és népok. intézetek számára.

Írta
Gönczy Pál.

Második bővített kiadás.
Ára fűzve 30 krajczár.

Hazlsinszky Károly gyógyszerész.
Budapest, VIII. Sándortér 3. sz.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőlgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizsapor
BISMUTTAL VEGYÍTVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Nehéz hallást

mindennemű rossz hallást, különösen mackas és idült eseteket, gyorsán és tartósan gyógyít a hallást gyógyító készülék német bir. szab. 39814, angol szab. 5836.

Közelebbit:
J. C. STEINBRÜCK, Berlin NW. 21, Spenerstrasse 9.

Számos bizonyítvány, a többek közt: "Nyolcz év óta szenvedett lényom nehéz hallásban. Használtam tehát e készüléket is, és legnagyobb örömmel beismerem, hogy lényomom, ugy mint az- előtt jól hall."

Berlin, 1889 augusztus havában.

Jaenike A., szolg. k. vasuti felügyelő. Kleiststrasse 40.

Mint legújabb ajánlatik: a viselésnél majdnem láthatatlan egy- szerű és villamos halló-készülék (mikrofon). 4155

JODKAL-SYRUP

Kitűnő hatású

vértisztító és vérjavító szer

orvosilag javálva

minden családi betegségekben és vérméregzésből származó bántalomnál. Különösen ajánlatik: Syphilitikus bántalmaknál és az ezek elhanyagolásából származó utóbagjoknál, Görvéllykóránál (scrophel), midőn mirigy-daganatok és beszűrődött görvéllyeképek vannak jelen. Régi, nehezen gyógyuló sebeknél, chronikus bőrkütsékeknél. — Megbecsülhetlen szer: kőszvény és csúsz, idegbántalmak, méhszervi gőrcsök, továbbá máj- és lépágdaganatok ellen. 1 üveg ára 1 frt 20 kr. 4153

Központi szétküldési raktár:
Kovács Sándor gyógyszerert. Nagy-Beeskereken.

Raktárak a következők városokban:
Budapest: Török József Király-utca 12. Krieger Gy. Kálmán-tér, Petőfi G. városi ut. Szeged: Barossy K., Keresztes S. Arad: Ring L., Bozanyay M. Temesvár: Jahnke K., Jahnke B. Kassa: Korláth F. Debreczen: Dr. Botcsnek E. Pozsony: Erdy J. Győr: Stádlér M. Sz.-Fejérvár: Diehalla Gy. Pécs: Göbel K. Újvidék: Grossinger K. Szabadka: Décsy D. Makó: Gajzágó R. Kaposvár: Czollner V. Várpalota: Kroszetz Gy. Miskolc: Dr. Szabó Gy. Szatmár: Bossin J. Verecz: Müller O. Hódmező-Vásárhely: Szabados J. Eszék: Dienes J. Záhán: Kögl A. Zimony: Benkő Fr. Belgrád: Draskóczy K. Bécs: Mittelbach S. Hóhermarkt Nr. 8. Prága: Fraugner B. Brünn: Brietta S. Lemberg: Rückert S.

VASÁRNAPI UJSÁG

12. SZÁM. 1890. BUDAPEST, MÁRCZIUS 23. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt félévre — 3 • Külföldi előfizetőkhez a postaiag meghatározott viteljű is csatolandó

GRÓF SZAPÁRY GYULA.

Gróf Szapáry Gyula nem új ember a magyar közélet terén. Politikai múltja a Deák-pártban gyökerezik, melynek idejében eleinte mint közlekedési államtitkár, később, Tóth Vilmos visszalépése után, mint belügy-miniszter szolgálta az államot. Ez időből a megyék kikerekítésének terve, mely azonban az általa kontemplált alakban végre nem hajtatott, volt egyik nevezetes kezdeményezése. A fuzió folytán elvesztette tárczáját, mert Tisza Kálmán magának kívánta megtartani a belügyek vezetését, sőt a fuzionális kabinet megalakulásakor először tényleg csakis mint belügy-miniszter lépett be az eredetileg báró Wenkheim elnöksége alatt alakult kabinetbe.

tendő siker koronázta pénzügyminiszteri tevékenységét, ahhoz még egy harmadik tényező is járult, mely majdnem minden nevezetes ember sikereinek egyik lényeges feltétele: a szerencse. Egy évre pénzügyminiszteri hivataloskodásának megkezdése után, az egész világra kiterjedő nagy változás állott be a gazdasági viszonyokban. Megkezdődött a kamatláb azon fokozatos esök-

hitelszükségeit s hogy felhagyva a Széll Kálmán által a pénzpiacpon meghonosított 6 per- centes aranyjárdékek kibocsátásával, kezdeményezhette az 5 percentes papírjárdék kibocsátását, hanem pár év alatt oly viszonyla- tokat teremtett, hogy a magyar pénzügyminisz- ter, a magyar állam hitelműveleteit végző nagy hitelbank-csoport közreműködésével, keresztül- vihette a 6 percentes aranyjárdék- nak 4 percentes aranyjárdékká kon- vertálását. Ez volt pénzügyminisz- terségének legnagyobb sikere, melyet 1881-ben ő felsége külöleg is mel- tányolt az aranypapjas rend ado- mányozása által.

Köller Károly fényképe után.
GRÓF SZAPÁRY GYULA MINISZTERELNÖK.

A konverzió véglebonolyítását ugyan az 1882. évben kitört u. n. Bontoux-válság késleltette, de az utó- végre mégis befejezésre jutott. Gróf Szapáry azonban nem érthette meg mint pénzügyminiszter az egysuly helyreállításának öröndetes nap- ját. Akadályozta őt ebben főleg há- rom tényező: a folytonos fegyverke- zés, mely évről-évre nagyobb költ- ségeket igényelt s melynek terheit a bosnyák felkelés is jelentékenyen fokozta; az a körülmény, hogy a ma- gyar kabinetben hiányzott pénzügyi tekintetben a szükséges fegyelem s az egyes miniszteriumok nagy tul- kiadásokat engedtek meg maguknak, melyek 1886-ban megdőböntő mér- vekeket öltöttek s a pénzügyminiszter állását is megrendítették; végül ál- landó bajként emésztette föl pénz- ügyeink életéjét a valuta rendezet- len volta s az arany-árkeletpótlékok aggasztó emelkedése, mely a várn- jövedék csökkenésével kapcsolatosan a magyar állam nagy aranytározásai mellett nemcsak igen súlyos pénz- áldozatokat rótt államháztartásunkra, hanem a biztos költségelőirányzás alapjait is meggingata. Gróf Szapáry pénzügyminiszterségének utolsó

kezete arra az időre esett, mi- kor a pénzügyi bajok tetőpontjukat teljesen elérték. Első költségvetése alkalmával körül- belül 100 millió forintot hitelművelettel kel- lett a világ elől lépnie. Ekkor állták ki gróf Szapárynak azon államférfiúi tulajdonai, melyek jellemének legkimagsalóbb vonásai: az erős ön- bizalom és a merészséggel határos bátorság — a legnagyobb próbát. De hogy mégis nem mege- kenése, mely a lefolyt évtizednek legnevezete- sebb gazdasági jellemvonása s valószínűleg még hosszú időre kihatóna a világgazdaságnak ko- runkban legjelentősebb tényezője. Eme, hatásai- ban majdnem kiszámíthatatlan erejű kedvező áramlat lehetővé tette nemcsak azt, hogy gróf Szapáry évről-évre kedvezőbb feltételek alatt fe- dezhesse az államnak még mindig igen nagy

kedő szívósságát jellemzi az, hogy a miniszter-ségtől való másodsori visszavonulása sem vette el kedvét és reményét a politikai pályától. Aránylag rövid idő múlva Tisza ismét jónak látta azt a férfit, ki sokak hitze szerint mint sértett ellenfél távozott kabinetjéből, tárczával kínálni meg, s Szapáry a rekonstruált kabinetben a földművelési tárczát vette át, tehát oly szakmának állt élére, mely iránt fiatal kora óta előszeretettel viseltetett, s melylyel országos szempontokból is foglalkozni, mint az orsz. gazdasági egyesület elnöke, soha meg nem szűnt.

Tisza visszavonulása után jelentékenyebb múltú s úgy társadalmi állás, mint államférfini tapasztaltság tekintetében kiválóbb férfit a király bizalma alig helyezhetett volna a miniszterelnöki székbe, mint gróf Szapáry Gyulát. Az új miniszterelnök nem az elméletek embere, hanem kiválólag gyakorlatias irányú államférfi, ki nem fényes szavakban, hanem pozitív eredményekben keresi ambíciója kielégítését. Sokan tulhajtott arisztokrata büszkeséget látnak önértékes modorában s ezért, ma még legalább, számos körökben nem népszerű. Lehet azonban, hogy jelenleg elfoglalt állásában levetkezi az emberekkel való bánásmódjának azon talán ridegebb vonásait, melyek népszerűségének eddig útjában állottak. Gróf Szapáry Gyula, ha modorában és társadalmi fellépésében arisztokrata is, de politikai elvei tekintetében határozottan mint liberális ismeretes. Különben ne feledjük, hogy annak idején nagy Széchenyinket is tulhajtott arisztokratikus büszkeséggel vádolták kortársai. Egy államférfi tevékenységének jellegét ily egyoldalú külső vonásból megítélni nem volna igazságos eljárás. Ha gr. Szapárynak sikerül megvalósítani azon dicsegetes nyíltsággal előadott, tartalmas programot, melyet az országgyűlés két házában előterjesztett, akkor nemcsak ő lehet joggal büszke államférfi alkotáására, hanem a nemzet is büszke lehet ő reá.

DIMISSION.*

Mint fölbojdujt köpü zsihong a nagy terem,
A mint az ifjú nép gyűl és forr szüntelen.
Szívökben kedv, öröm, remény, vágy háborog,
Míg telve-töme mind a hosszú padsorok.
Csengettyű szól, de most nem olyan komolyan,
Mint mikor a nehéz munka órája van,
Hangja szinte nevet, senkit meg nem ijeszt,
Bezzeg, tíz hónapig nehéz volt várni ezt!
Egyszerre néma csönd, elhallgat a zsvaj:
Megérkezett im' a tisztas tanári kar.
Majd megzendül a szent szlozsma dallama,
Az ember, mintha csak égi kart hallana.
Oly szívök mélyiből, oly tisztán szól a dal,
Most esattog, főnrepes, majd száll s halkal kihál...
S szószékre lép a pap, rajt' minden egyszerű,
Arczán mély áhitat és biztató derű.
Fölhangzik ajakán a buzgó hálászó,
Az édes menynei Atyához szárnyaló,
Hogy vig munkába' járt, hogy jóban ment elébb
A meredek nagy út e kis szakán e nép;
Fogadván az Igaz fénylő sugárait,
Kézen vezetve őt a szeretet s a hit,
Hogy ériék benn' az ész, az akarat, a szív,
Ha majd az éltén át bősé harezot harezra vív.
Hő áldást mond az ajk muzsák hajlékára,
A távoznak is erőt fér az ima
S a kik már nyugszanak, feluton törve meg,
Sirjok felé a bús emlék búcsút rebeg...
Most változik a hang, az égből földre tér,
Tanár urak közül megszólal a vezér,
Mint igazi tudós, nagy-méltóságosan,
A hány egy szót kiejt, megannyi súlya van.
Kemény leczkéket oszt — szepreg is némelyik,
Hogy most, jaj istenem, még meg is nevezik,
De nincs mit félniök, ez egyszer: kogyelem —
Az arczról a redők eltűnnek, megjelen

* A kálvinista kollégiumok évzáró ünnepét nevezik 'dimission'-nak.

A jóságos mosoly az ajkak szögletén
És sok fü szívét hevíti vágy, remény.
S meg nem esaltkozik, annak, ki cözölhoz ért,
Átnyújtják biztatón a biztató babért:
Egy-egy emlék-jelét a szép kornak, mikor
Alig, hogy sejtethi lelkében, hogy mi forr
S egymásba olvad át való és képzélet,
Minden csak rügy, csira — oh édes kikelet!
Feszülten várnak ők. A kit szólítanak,
Végig a nyílt teren csak tétován halad,
Majd sápad, majd pirul, alig, hogy föltekint
És oly boldog, mikor helyére ér megint.
Még társi közt se' gyűl irigység ellene,
A hány, mint részese, együtt örül vele:
Közös volt a futás, közös a diadal,
Zeng mindenik felé az éljen-riadal...
S míg váltakozva tart az ünnepi menet,
Tulnan az ablakok aranyban fénylenek,
Ragyog a nagy terem, az égő napsugár
A hallgatók között vig-játszadovza jár
S egy-egy néző szemén megcsillan valami,
Itt-ott egy halk fohász nesztét is hallani...
— Én édes Istenem! mennyi nagyság, remény
Kel és vívidök itt a szívek rejtekén!
Ki olyan tisztá volt, szűz lelke, mint a menny,
Nem érinté, vajon, erjesztő földi szenny?
A gyöngé sarjakat gyöngéd kéz hajlítá?
Szeretet harmata bőven hullott-e rá?
De nem, nem, oh hiszen nézd nyílt tekintetét,
A mint övéinek bátran körébe lép,
Főlemelt homlokán dereng a gondolat,
Pelyhedző ajakán ébred az akarat...
És ismét szól a dal, a harsány induló.
Most még csak innen el, rövid a bucsuszó,
De majd mindenfelé, a zordon éltén át,
Széttűlve fölbomol a népes nagy család.
Barátság lesz, talán, közömbös ismerős,
Féluton elbukik az egykori erős,
A léha, könnyű vér a fölcsinzen libeg,
Tunya a gyorsfutót rézsüt kerül meg...
De lesz, oh lesz, tudom, bizonyra mondom én,
Ki hálát mondvá tör előre ösvenyén,
Kit végig elki-ér a szép emlékezés,
Ki, a mit csak elért — legyen sok vagy kevés —
Öntelt büszkélkedőn magát nem hiteti,
Hogy mind önérdeme szerzé meg azt neki...
Oh legyen is örök áldás a hajlokon,
Mely híven őrizett bennünket egykoron.
Mely egyszerű öröm téjével éltetett,
S példázva enyhítón a zordon életet:
Szívünk' fölvertező, elménkbe' gyűjtá fényt
És megédz érnök' törhetlen sziklaként!

Szász Béla.

JÁHEL.

ELBESZÉLÉS.

Irtá BAKSAY SÁNDOR.

(Folytatás.)

Péter az első egy pár nap alatt megmutatta, mit tanult a katonaságnál. Rendet, tisztaságot, pontosságot, engedelmeességet, türelmet, nyugalmasságot. Írása, számvetése különben is tökéletes: de a mivel a jegyzőt meglepte, fogalmazásbeli könnyűsége volt. Még csak a hivatalos kifejezéseket kellett megszoknia; az is megtörtént hamar. Egy hét múlva már csakugy «iktattott», «jelentett», «menesztett», «átszámaztattott», «szerintkezett», «miserintkezett», mint akármelyik vevő «Örökvaltság.» (A hogy néhol az öreg jegyzőket nevezik.)

Fizetése semmi, még csak csurranás, sőt csöppenés sem. Még csak a marhapassusokért sem, mert azokat itt ingyen szokás kiadni, miért viszont a kedvezményes egy kis szántási vagy hordási segítséggel rója le háláját a jegyző úrnak. Ebédelni a nagy korcsmába járna a jegyzővel, ha ilyen faluhelyen meg nem volna az a jó szokás, hogy a házmentartó fiatal embert sorra ebédeltetik. Ispán, rektor, pap, erdőmester, postamester, rév árendás, halász-árendás, és a többi előkelőség. Haza csak ritkán jut, legfeljebb va-

sárnap délután, akkor is rövid időre, akkor is a jegyzővel, rendszeren a tornácban telepedve le; a szomszédoknak módjukban van látni, hogy a szegény Péter ugyan kivető állapotban van, mintaz ablakfa. Egy kissé együgyűnek is találják, nem azért, hogy olyan kevés beszédű, hanem hogy kezéhez nem veszi a jussát, mikor most már hatalma is volna hozzá. Azután azt mondják rá, hogy «állótóban lakik a béka», meg hogy «lassu víz partot mos.» Majd ha eljön a leszámolás ideje! Jaj lesz akkor a Vajda Rákhelnek, meg a kisasszonynak is. Mindenki várta a megaláztatásukat, a mit meg is érdemelnek. Elnyelik már az egész falut.

Meg is jött a kedvező alkalom, előbb, mint remélték.

Következett az idő, mikor az ujonczokat kezdték összeszededegetni. Péter állandó lakója volt a kancelláriának, iktatva és intézve mindent, a mi keze ügyébe akadt. Mindig korán kelt; tehát akkor is, midőn a falu legénysége mind a négy korosztályból, a fehérnépek nagy sírása között gyülekezni kezdett a helység házához, hogy kilencz órakor induljanak a sorozásra, felpántlikázza és felsutorázza.

Bíró uram is rég fenn tib-láb már. Ügybuzgóságból is ugyan, de főként azért is, mert a leveleket nyolczkor hozzák a postáról; azokat pedig, ha csak szerét ejtheti, felségi jogainál fogva fel is bontogatja, el is olvassa. Ünnepnap az neki, mikor a jegyzőt ebben megelőzheti.

Az udvaron dalolnak a legények. Hangjuk még elég tiszta, artikulált. Még most a kesergő nóták járnak, melyekben sűrűn fordul elő az édes anyám meg a kedves rózsám.

Péter is gyönyörködik benne, s lábával veri a taktust, míg ujjai gyorsan mozognak a tollal; ezzel a csodálatos kis horgoló-tűvel, mely a gondolatnak köntöst rögtönöz. És mennyiféle! A babaruhától kezdve a gyolcsig, melybe az angyalok öltözködnek.

Egyszerre éktelen habota nyílat a Péter fülebe. A katona nóta eget verő ordításban vész el, melyből csak ezt az egy szót veheti ki: Jáhel, — Jáhel, Jáhel!

A másik pillanatban felnyílik az ajtó, s belép a bíró, utána néhány esküdt ember. Nem is lépnek már, hanem buknak be, mert a legénység szorítja őket.

— Itt van, Péter ősém uram! itt van! Libeggett a bíró, diadalmas vigyorgással nyújtva át egy levelet. — Itt van! Most csúffá teheti őket szíve szerint.

— Kit tegyek én csúffá? kérdezte Péter, rajta feledvén szemeit a vigyorgó alakon, míg a levelet átvette.

— Hát a Jáhelt, meg az anyját! Katonának keresik a Jáhelt. Itt van megírva punktumosan. Bevitetjük még ebben az órában.

Péter először átfutotta a levelet; azután, noha keringett vele a világ, felolvasta fennhangon is.

«— X. X. Polgármester. Hivatalos megkeresés. Márréti születésű Lépbő Jáhel (szülék Lépbő Béni és Vajda Rákhel) állítólag Karafokon tartózkodó hadköteles az első korosztályban f. hó 21-én Eszéken kezdődő sorozásra berendelő, esetleg nyomozandó.»

Azután leült, bejegyezte az iktató könyvbe, és az elintézési rovatba beirta: *Szamárság.* Megint fölkel és odaállt a bíró elé, megsimogatta a fejét, azután gyengén megkopogtatta a homlokát.

— Hányszor meg volt már mondvá, hogy ne bontogassa föl a leveleket, mert boldokokat olvas ki belőle ezzel a tisztas fejjel.

— Jussom van hozzá! daczolt a bíró, — mert én vagyok a falu feje. A nótárius csak a kezé-lába.

— De hát nem látja kigyelmed, hogy tévedés van a dologban?

— Tévedés, nem tévedés, ez a parancsolat. Viszszük a Jáhelt. Ha beválik, jó; ha nem, az ő szerencséje. Röhögte tovább.

— No hát ha viszed, vidd el azt is, hogy én ezt a te vén bolond fejedet belevertem a falba.

Ezt csak gondolta Péter, de nem vitte végbe, mert azzal is Jáhelnak ártott volna. — A helyett szó nélkül háttat fordított az embereknek s megvárta, míg azok kiszivárognak.

Nem is kellett soká várni, sőt sietni kellett utánuk, mert a neki szilajult legénység ordítva szaladt szét, utcahosszat kiabálva: «katonának a Jáhelt.»

Egy pillanat alatt utcán volt az egész falu apraja nagyja, s tódult a legénység után a Jórákék felé.

«Katonának a Jáhelt» ez volt a jelszó, s az asszony nép egészen természetesen találta, hogy ha az ő fiát elviszik, vigyék a Jáhelt is.

Mint mindenütt, a hol kavarodás van, a szemét kerül legfelyül: úgy van ez az ujoncz-fiatal-ságnál is. Az ép testű fiú viseli magát legillendőbbben, mert tudja, hogy nagy sor vár rá. Ellenben a csémpás, a csollák, a kehes, a löcselábú, a hüvelyk Mátyás szokott lenni a leggarázdább, mert az nem fél, hogy benn marad, úgy jár mintha lakodalomba menne, s előre örül, hogy úgys kilöki. Most is ezek ordítottak lehangosabban. Vezérik a Bíró Andris koma volt, a ki a ludtal-pával és szekszinás fejével most gázolja a negyedik korosztályt.

A koma járt mindenütt legelő, tehát ő kapta meg az egész szakasza nevében legelőszór azt a nyaklevest, a mivel Rákhel asszony készen várta a kis ajtóban, mikor a legényei élén felvonult az ostromra, hogy katonának a Jáhelt.

De mit ért volna Rákhel asszony vitézsége ennyi nép ellen, kivált mikor látta, hogy egy farka asszonyi állat is felgyülekezik utánuk és azok is taktusra sivitják: «Katonának a Jáhelt!» Mert könnyű egy asszonynak tíz-tizenkét csémpás legényt megdorofázni; de huszonnegyő maga fajtájával mégis csak bizonyos vereségre lehetne kikötöni.

Már-már visszavonulóban volt, mikor Péter közeledett. Nem jött ellenséges szándékkal; az útjában tölöng sokaságot szelid kézzel takarította jobbra balra; de mikor látta, hogy a sokaság, mint a víz, befolyta előtte-utána az utat, letépett egy ostorfát a gémjéről, megcsóválta a feje fölött, aztán kieresztelte köröskörül, s a sok első korosztálybeli egymás sarkára taposva menekült, a merre látott.

Nem tréfált, de nem is fenyegetődzött, hanem komolyan dologhoz látott. A kit az ostorfa vége ért, az elbukott, a kit nem ért, az elszaladt.

Szerencséje volt bizony Péternek, hogy az egész csetepaté reggeliben történt, még könnyörés előtt, a mikor tisztességes legény nem verekedik. A délelőtt «treuga dei». — Verekedésre a délesti órákat rendelte az Úristen. Így hát a legénységnek eszébe sem jutott az ellenállás.

Hajtottá maga előtt az egész falut. A sokaság ki haza, ki a község házához menekült, s a kapukat nagy hirtelen becsukták. Jól is jártak, mert mind összegázolta volna őket.

Ott még egyet ütött a kapun, azután elvettette az ostorfát, s visszaballagott az anyja háza felé! Útközben törte a fejét, hogyan lehetne elhárítani, nem a veszedelmet, mert az úgy sem volt, hanem a szegényt a szegény Jáhelnél?

Segítségre jött neki a Bíró Andris. Az ostorfa Andrist is a vékonyán találta, el is bukott bele, s csak akkor kezdett felszedelőzködni, mikor Péter közelgetett feléje.

A mint észre vette Pétert, — csaknem szemtől-

szemben állt már a két legény, — kétfelé vetette a lábát, de még a két kezét is, aztán riordított, mint egy ordító oroszlán.

— Elárultad a faludat! Elsikkasztottad a helység ostorfáját, most ezért megiszom a véredet! Derékon kapta egymást a két legény, s Péter már csóválta is egyet a komán, mikor egyszerre eszébe jutott neki a jó bosnyák óriás. *Ne dirajno jedan drugog.*

Bizony! — Andris koma sohasem fogja megtudni, kinek köszönheti, hogy most mindjárt ki nem buggyan az orra vére; hogy mind a két füleire meg nem siktetül; és azonkívül meg nem gázolatik úgy, mint a hogy a tiszta búza meg szokott gázoltatni a szétűn? — Egy olyan embernek, a kit soha sem látott és nem is fog látni soha. És egy rövid kis bosnyák szóknak, a mely egy jóvaló legénynek történetesen megmaradt az emlékezetében. *Ne dirajno jedan drugog.* És mégis Bíró Andris tagadni fogja az angyalok létezését, míg egyet rughat.

Ne dirajno jedan drugog. Gondolta Péter és a helyett, hogy a csóválást végkifejződésre juttatná, gyöngéden magához ölelte a komát.

— Nini! hiszen te vagy az én Andris komám! — Az vagyok hát! — felelt Andris még igen mérgesen.

— Kedves egyetlenegy ma született komám! Földhöz ne üsd a legkedvesebb komádát! Inkább a kalocsai kettős torony düljön el!

— No azért mondom, kedves komám! — felelt Andris elérzékenyülve, — mert ilyen két komát még nem látott ez a haza, mint mi vagyunk ketten.

— Micsoda! tizenkét hazában sincs ilyen két koma, mint mi vagyunk ketten. De meg is ismerem az áldomását most mindjárt. A Vajda Rákhel barábjól! Hej! Jó bora van annak a patvarkodó baszilikusznak; aztán a szegény kapásainak mégis esigert osztogat.

— Azt kedves komám; szakasztott esigert. Nekem is azt adott, pedig nem is pénzért dolgoztam neki, hanem csak diskréczióba.

— No megálljon a fősvény lelke! Azt is láttam, mit csinált veled az imént, pedig te védelmezted meg...

— Én védelmeztem meg kedves komám a szívem vével.

— Engem meg kiforgatott a jussomból, hanem ma megiszszuk minden borát.

Azzal a két koma egymás nyakába öltött karal betámolygott a Rákhel asszony udvarára. Péter volt a garázdábbik, kergette a gonosz mostohát török pálinkáért; abból beletöltött az Andris komába egy néhány kupicával, azután Jáhelnak parancsolt, hogy fazzékkal főjjon a kávé; addig is pedig, míg az megfőne, és az oldalas is megsülne a hajdú-káposztával, hozódjék bor. — Micsoda? hát egygyen vagyunk mi, hogy csak egy üveggel hoz keed? — Hát kocsisok vagyunk mi, hogy vörös borral traktál keed minket? He! Hát abba a fekete kávéba lesz-e apró szőlő? Hozzon kee czukrot is ebbe a borba! Hagyott a Jóra Bálint czukorra valót is. — *Igyál komám.* Aztán, ha ittunk, össetörünk itt mindent.

— Mindent kedves komám. A Jáhelt meg elviszszük katonának! Nyámogta Andris koma, mert a szemei már kezdtek fennakadni, és a széken erősen tartotta magát. De azért ivott. Kutya volnék én, ha meg nem innám, mikor ingyen adják. Gondolta magában és ivott. Törkölyt és baraczkot, azután vörös bort, azután fehérét, azután czukros bort; azután fekete kávé apró szőlővel, melyhez Péter meg babérlevelet, gyömbért és szerecsendiót is parancsolt neki, mint az uraknál szokás. Péter biztatta, Andris itta. Mit meg nem tesz az ember egy jó koma kínálására.

Rákhel asszony nem tudta, mit akar a fia, de engedett neki, és teljesített mindent, nagy tette-tett patvarkodással. Szidta a két kegyetlen isten-ostorát, míg a borral került-fordult; kiveszekedett a fekete kávéért, hogy az nem paraszta való; az apró szőlőre pedig becsapta az ajtót, hogy attól ugyan kopik a szemük, mert azt pénzért adják; de mivel Péter igen verte az asztalt az öklével, hát mégis elszalasztotta a zsidóhoz, és az egész két garas árát szemük láttára vetette a kávé bögörébe. Ne! — Fulladjatok meg tőle!

— Most már kedves komám, — kezdte Péter a kávézás után, — felkészülünk a sorozásra. Még egy kapulációt én is kiszolgálók a kedvedért. A Czelnás Palkónak is én voltam a strázsamestere, nem is bánta meg. Neked is én leszek a Bérenyíred, te meg leszesz mellettem a Fögelsájk. — Anyjuk! készítse kee be a strázsamester-ruhákat.

Tudjuk, hogy Rákhel asszony hold számra természetette a kendert. Már pedig a kendervetés őrzésére nem elég a lelkes állat, még ha minden gyereket kifognak is rá az iskolából; hanem ha azt akarjuk, hogy sűrűn keljen, egy kicsiny táblára is állandó örököt kell állítani, a kik ne csak kenyérbédkor menjenek oda, mikor már minden veréb jölkött. Hát egy egész holdra mennyi kell? — Volt hát Rákhel asszonynak egy egész arzenálja a tavaszi hadjáratokra. Ócska ködmönök, szűrdrabok, rongyos fehérneműk, haczukák, bajkók, melyeket a gondos asszony egy ládában tartott a szinben egész tavasszig. Mikor elvettette a kenderét, levert a tábla különböző pontjaira harmincz-negyven czöveket, azokat fölötöztette a rongyokba, s elnevezte a vázait strázsamester-neknek. Olyan volt az egész tábla, mint a zászlós tábor.

Ezért volt a rongyok neve strázsamester-ruha, melyeket most Rákhel asszony egész nyálábbal és egész undorral vet le a kemenze tövébe. Péter pedig rögtön kiválogatja a czifrábbakat, s a magával jó-telhetetlen Andrist öltöztetni kezdi. Előszőr is egy kantust akaszt a nyakába, két füstöl-vászon volt valamikor, minőt paprika-kosfák viselnek, azt megkötö a derekán; egy kopott vörös szörkendőt a vállára vet, azt a mellén keresztbe véve fűlőre bogozza a derekán, végre egy konyhatörővel bekötö a fejét menyecskekre. Arra is jut ideje, hogy befejezésül a fejkendő alól a koma huncutkát fűrtönként kihúzogassa és kibodor-gassa. — A koma mindezt tűrte, mert fennakadt szemekkel könnybe tűrni, mint erő nélkül való ellenállásban keresni orvoslást.

(Folyt. köv.)

TISZA KÁLMÁN LEMONDÁSA.

Történelmi jelentőségű volt márczius havának 13-ika nem csak negyvenkét évvel ezelőtt, a mikor Bécsben a forradalom kiűtött; nemcsak 1881-ben, a mikor Szentpétervárott II. Sándor orosz czár felrobbantották, — hanem ez idén is.

E napon jelentette be Tisza Kálmán az országgyűlés mind a két házában, hogy lemondását Magyarország kormányelnöki székéről ő felségének beterjesztette s vele együtt lemondott az egész kabinet, ő felsége pedig a lemondást kegyelmesen elfogadni méltóztatott.

Ezzel véget ért egy tizenöt éves miniszteri pálya, melyhez időtartamra és változatosságra nézve kevés van hasonló parlamenti kormány-rendszerű államokban.

E napon láttuk utoljára Tisza Kálmánt abban a piros bársonyszékben, mely másfél évtized alatt oly igen sokszor volt az ő számára tuskékel kibélelve, de a melyben ő azért mégis oly rendületlen kitartással maradt, mintha kőből lett volna, példátlanul mondható hidegvérűséggel viselve el azt a keresztűzet, melyet az ellenzék padjai épen e szék ellen intéztek leginkább.

A képviselők csaknem teljes számmal jelentek meg a teremben. A karzatok szorongásig teltek meg közönséggel. A Ház folyosóin alig lehetett mozogni. Künn a sándor-utcai kapu előtt is nagy közönség verődött össze, melynek sűrű

tömege közt rendőröknek kellett szabadon tartani a közlekedést.

Végül előbogarogott a miniszterelnök jól ismert berkocaja s kiszállott belőle Tisza Kálmán, fia, István kíséretében s gyors léptekkel haladt föl a lépcsőn, a réá már türelmetlenül várakozó képviselők közé.

Oda benn az elnök előterjesztette rendes jelentéseit. De figyelem nem kísérte ez uttal, mindenki a lemondásról s a távozó miniszterelnökről és utódjáról beszélt. A többi miniszter már mind jelen volt, mikor Tisza is megérkezett s kis ideig élénken beszélgetett a képviselőkkel, aztán bevonult a terembe s elfoglalta — utoljára — székét. Bevonulását nem kísérte sem éljenzés, sem az utóbbi időkben annyira fölkapottá vált gúnyos hócholás.

Nyugodtan ereszkedett le ülésébe, várva a nevezetes percet, a mikor utoljára fogja fölemelni miniszterelnöki minőségben szavát ezen teremben.

Vége megjött a várt pillanat, s a mint Tisza Kálmán fölemelkedett, egyszerre megszűnt a zsilongás s mély csend váltotta föl.

Tisza Kálmán hangja ez alkalommal oly erős, oly tömör volt, mint akár ifjabb éveiben. A ház legvégső sarkában is tisztán meg lehetett érteni minden szavát. Két ízben is hangsúlyozta, hogy egyesegyedül a honossági kérdésben közte és miniszterársai között fölmerült nézeteltérés miatt mondott le, de úgy a kormányzati általános elvek, mint a bejelentett reformok tekintetében egyet ért velök. Csak midőn beszéde vége felé arra utalt, hogy nem kívánt szöszögőnek tünni föl, hangzott föl az ellenzék «derültsége». Midőn rövid beszédét befejezte, pártja hatalmas éljenzésben tört ki, mire az ellenzék azzal a kiáltással válaszolt, hogy «Éljen a király!»

Az ülés azonban csak ezután vált izgatottá. Irányi Dániel állt föl a függetlenségi pártról, hogy bírálat alá vegye Tisza Kálmán kormányzatát. A többség türelmetlen lett s nyugtalanságával gyakran szakította félbe a szónokot. Mintha szerepet cseréltek volna a pártok, most a kor-

mány mögötti padokból hangzott az «eláll, «nem hallgatjuk», «nincs napirenden» s hasonló kiáltás. Tisza hiába igyekezett pártját csillapítani, Irányit beszédének egész a végeig kísérte a zsilong, a közbeszólások fergetege, mely nem is szűnt meg, a míg csak a szónok le nem ült.

Most újra Tisza állt föl, hogy Irányi támadására válaszoljon. «Legalább mondja meg, mi czímen akar szólani!» — szóltak közbe az ellenzékről. — «A míg fölmentésem le nem ér-

Ellinger Ede fényképe után.

GRÓF BETHLEN ANDRÁS FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISZTER.

kezik, addig még miniszter vagyok», — viszonozta Tisza Kálmán, s azzal végzé rövid felszólalását, hogy valamint kormányra léptekor nem törődött az Irányi részéről iránta kijelentett bizalmatlansággal, — úgy támadásait ez alkalommal is «örvendetes tudomásul» veszi.

Erre ismét kitért a zajongás, a jobb oldalon az éljenzés, balról az ellenmondás, s mialatt az

elnök kihirdetése a jövő ülés napirendjét, Tisza fölkel — most utoljára — miniszteri székéből s hívei éljenriadalma közt vonult ki a teremről, a kik egész a kocsijáig kikísérték, — most már mint egyszerű képviselőt.

Igy folyt le a nevezetes ülés.

Az ülés folyamán olyan valami is történt, a mi ebben a teremben még nem fordult elő. Ellinger budapesti fényképező fölláttotta gépét a balsarki karzaton s pillanatnyi fölvetélt készítette a házról épen a Tisza Kálmán beszéde alatt. A fénykép mintegy madártávlatból tünteti föl a teremnek jó háromnegyed részét a képviselői padosokkal és a karzati közönség egy részével. Ugy a képviselők, mint a karzaton ülők közül sokan egész tisztán fölismerték s a lemondás bejelentésének nevezetes pillanatában tüntetik föl a ház képét. Ma bemutatott nagyobbik képünk az Ellinger-féle fölvetel után készült.

Ugyanez a báró Andreánszky Gábor képviselő, a ki mint működvelő előszeretettel fűzi a fényképezést, kis gépét a képviselői széke előtti asztalra helyezve, szintén több fölvetélt csinált az ülésterem különböző pontjairól. Azt a képét, mely az épen beszélő miniszterelnököt, és pedig kiválóan jellemző állásában, s a mögötte levő teremrészt tünteti föl pillanatnyi fényképben, szíves volt közlés végett lapunk számára átengedni, s mi azt másolatban szintén bemutatjuk, mint fölötte érdekes adalékát e nap krónikájának.

E nap estéjén a Dorottya-utcai pártkörben bucsúztak el a szabadelvű párt tagjai eddigi kormányelnököktől és pártvezérüktől, kihez Jókai Mór tartott ezuttal beszédet, melyre Tisza Kálmán meghatottan válaszolt, igérvén, hogy képviselői kötelességét a párt soraiban mint közlegény is ép oly híven igyekszik teljesíteni, mint a miniszteri székben s a párt élén a kormányelnöki és vezéri tisztet teljesítette. A szabadelvű kör helyiségeinek értekezleti termét mutatja harmadik képünk, melyen Tisza Kálmán alakja az előtérben látható.

GRÓF BETHLEN ANDRÁS,

AZ ÚJ FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISZTER.

Az erdélyieknek egy régi vágya teljesült. A «bérczes kis haza» már huzamosabb idő óta vágyott egy erdélyi miniszter után, mert hát a régi gyakorlat az egyik képviselőházi alelnöki helyet, (melyet gróf Bánffy Béla utódként ma Bokros Elek foglal el), s egy miniszteri tárczát Erdély egy-egy celebritásának tartotta fenn. S valóban Tisza Kálmán merész újítást tett, a midőn báró Kemény Gáborban az utolsó erdélyi miniszter meghalván, azóta csak egy-két államtitkár által (Lukács Béla, Tibád Antal), képviseltette a bérczes kis hazát. Most már «habemus papam», s hogy az új miniszter így fogja fel hivatását, azt mutatja beköszöntő beszéde, a melyben különösen kiemelte a bérczes kis haza különleges szükségét, a parlament műnyelvén: speciálításait.

Bethlen András grófról aránylag keveset tudott a közönség, mert kevés lármát csinált.

és a ki nagyon sokak előtt még évek mulva is nagy elismeréssel nyilatkozott az ő kitünő tehetségeiről.

Ezen cikkek — az egyik épen az Internationáléről szólott — alaposan megerősítették a róla terjedő véleményt, hogy különöz, mint nagyatyja és atyja volt; de más oldalról más körökben azt is, hogy okos, önálló gondolkodó, mint nagyatyja s atyja volt, hogy az iktári Bethlenekről a bethleni Bethlenekre átment államférfiui tapintat erős mértékben kezd nála jelentkezni.

Azért mégis meglepett mindenkit, mikor brassói főispánna nevezte ki Tisza Kálmán, a ki a két fiatal mágnással a Szép-utca sarkáról csakugyan kitünő fogást csinált. Tudniillik a Szép-utca sarkán együtt laktak hosszú ideig gróf Khuen-Héderváry Károly, a mostani horvát bán, és gróf Bethlen András, a mostani földmivelési miniszter. Két jó barát, a kik csodálatosan kiegyesztették egymást. A mostani bán gyors elhatározása, erélye, s a mostani miniszter filozóf természetűe teljes harmoniában egyesült,

magyar birodalom oly nagy hasznára betölteni. A bán erélyes, határozott szelleme, céltudatos, félelmet nem ismerő, támadó modora kellett Zágrábban, s ha halálával tartozik neki az ország: ezen hálának nagy része visszakerül oda, hogy benne feltalálták azt, a mit az angol «helyes embernek mond a neki való helyen.»

De Bethlen András gróf is «right man in the right place» volt. Filozófáló, humánus modora a kontempláló szászokat fegyverezte le, a kik szerették benne a tudós és művelt mágnást, de czirkumspektusok is voltak eléggé, nem bántani az ő czirkulusait, jól tudván, hogy a «Comes» urnak akaratai is vannak, a hol aztán nem alkudozik. És így lett — hallatlan! — a szászok és oláhok közt szeretett ember az egyik leghautvinistább, de azért igazságos szász gróf. És nekem, a ki e sorokat írom, úgy tetszik, hogy van is e tényben valami logika. Nem mind munkának nagyobb a haszna, és a lassan érett gyümölcsnek nagyobb a zamatja.

Ellinger Ede pillanatnyi fényképe után rajzolta Cserna Károly.

A KÉPVISELŐHÁZ MÁRCIUS 13-IKI ÜLÉSE, MELYPEN TISZA KÁLMÁN LEMONDÁSÁT BEJELENTETTE.

Nem állok jót róla, hogy kultur-egylet vagy veres keresztet szervezett volna. Kedves, jó ember, fiatal, (hiszen alig negyven éves, 1849-ben született, s bizony még nagyon sokan emlékeznek a budapesti református gimnáziumban tanulói pályájára), gyönyörű szép felesége van (Mocsonyi Lívia), igen gazdag ember és nem árt a légynek sem: ez volt körülbelül a nemzeti kaszinó irányadó véleménye. Azon különös mágnások közé tartozik, a kik nem sokat kártyáznak és lövésnyekednek, hanem tanulnak és irnak; szóval «lateiner» mágnás; ennél fogva nem nagyon érdekes. Persze sokaknak még épen ezért volt érdekes, s a «Nemzetgazdasági Szemle»-ben, mely első éveiben a legkitünőbb hazai szellemek találkozási helye volt, nagyon magvas dolgozatai jelentek meg, természetesen Roscher V., a híres lipcei tanár iskolája szerint, kinek egyik kedves tanítványa volt a fiatal magyar mágnás,

s mikor 1878-ban a kiegyezési tárgyalások ideje alatt a nagy szabadelvű pártban megindult a «fronde»: bizony frondörködtek (ez is parlamenti műszó) a Szép-utca sarkán is, és sok meghiusult, sok meg sem kísértett támadás terve lett kifözve a két fiatal mágnás garçon lakásán, mert hát mind a ketten, mint képviselők, a szabadelvű párt független és önállóan gondolkodó árnyalatához tartoztak.

Majdnem egyszerre lettek főispánok is, s nem sokára azután, hogy Khuen-Héderváry gróf a győri főispáni széket a horvát bán nehéz helyével elcserélte: a brassói főispán is a Brenneberg Mór szász gróf helyére neveztetett ki, mely helyet most cseréli fel a földmivelési tárczával.

A két férfiú működése innen kezdve külön vált, Bethlen András gróf nem mutatott fel oly zajos sikereket, mint a horvát bán; valószínűleg nem is lett volna képes azon exponált helyet a

A nemzetiségi kérdés ez országban igen nagy részben az a kérdés: akad e «right man in the right place»? Az emberek nagy része igazságos, becsületes, humánus elbánást követel, s nem fantazmagoriákért sopánkodik; a ki ezeket meghozza nekik, azt szeretik, mert hát a legkisebb rész az, a mely a magyar államot nem szereti, s a legnagyobb az, melyet a magyar állam helytelen helyre exponált tapintatlan közegei vezetnek be a nemzetiségi heczcebe. És épen azért a teljes és feltétlen szigorúság mellett az előbbiekkal szemben szükséges a helyes tapintat az utóbbiak részére. E tapintat eltalálása gr. Khuen-Héderváry és gr. Bethlen sikereinek titka; és Tisza Kálmánnak nem legutolsó dicsősége, hogy e két esetben annyira megtalálta a Szép-utcai néha-néha frondeur két fiatal mágnásnak a helyükre való embereket.

Hogy mi lesz az új földmivelési miniszter jö-

TISZA KÁLMÁN A SZABADELVŰ-KÖR TANÁCSKOZÓ-TERMÉBEN.

vője? — nehéz megmondani. Hogy van nézete és akarata, megmutatta azzal, mikor mindjárt beköszöntőjében megérintette azt az elvi álláspontját, a mely dominálja összes működését és a mely a lehető legnépszerűlenebb ma. Ő szabad kereskedő — sans phrase. Ezen kérdés körül sok vita folyt és folyik; az akták még egyáltalán nincsenek lezárva — a magyar földművelés érdekei szempontjából sem. De a ki az elvi hangokat szereti, és elvi állásfoglalást vár a mai átközött «szürke» korszakban is a miniszterektől: az csak elismeréssel veszi tudomásul egy nagy szó bátor kimondását az új miniszterrel.

Hiszszük, hogy eddig elért sikereinek folytatása lesz a bársónyszéken; s az ő kiválóan gyakorlati érzéke nemcsak az elvek megválasztásánál, de azok életbevitelénél is becses szolgálatokat fog tenni hazai közgazdasági érdekeinknek.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN A LIPCEI CSATÁBAN.

Széchenyi életiről előtt, természetes okokból, mindig az államférfi rajza az, a mely előtérben áll, s a legnagyobb magyar katonai pályájára részletesebben nem terjeszkedni. A következő sorok, melyek Széchenynek a lipcei csatában való szerepléséből ragadnak ki egy figyelemre méltó epizódot, jóformán ismeretlenek, de tökéletes hitelességre tarthatnak számot, mint egy oly katonai emlékei, a ki vele együtt harcolta végig a nagy napoleoni hadjáratot, s már előbb gyakran megfordult Nagy-Czenken, hová közeli állomáshelyéről, Sopronból, ki kirándult a gróf fivérei: Lajos és Pál grófok látogatására.* Gróf Széchenyi Lajos tudvalegleg a forradalom előtt Zsófia főhercegnő főudvarmestere volt, míg gr. Széchenyi Pál különösen sokat beszélgetett magáról a Lady Guilforddal, 1811 szeptemberében való összekelése alkalmából Czenken rendezett nagyszériú ünnepélyekkel kapcsolatban, melyek 14 napig tartottak, s a programnak egyik pontját az a carroussel képezte, melyen csupa *Sommariva*-vérték mutaták be lovaglás művészetüket.

Mint katonája gr. Széchenyi István imponáló jelenség volt a csak pár évvel előbb szervezett *Merceld*-uhlásus-ezred sárga sapkájában, fűzöld nadrágra és gurtkájában, piros hajtókával. 1813-ban már mint *Schwarzenberg* herceg tábornagy parancsoltíztje szerepel, s mint ilyennek alkalma van közvetlen közelből kísérni figyelemmel a háború eseményeit, sőt életét is halálmegegyezéssel tenni kockára a szolgálat érdekében.

Mikor Ausztria hozzájárulása 1813-ban az orosz-porosz szövetséghez ténynyé vált, *Ferenc* császár óhajára a szövetséges hatalmak beletnyugodtak abba, hogy a szövetséges sereg egy-egy szemponthoz *Schwarzenberg* hercegre ruháztassák a fővezíri hatalom, úgy azonban, hogy úgy *Blücher*, mint a svéd koronaörökös, mozdulataik részleteit a fő-haditer keretei közt maguk szabhasák meg. 1813. júl. 13-án a szövetségesek *Trachenbergen* magukévá tették a *Schwarzenberg* által elébük terjesztett tervet, s rögtön rá, az ellenségeskedés újra megkezdésekor, a főszerep 237.000 embere *Egernél*, *Blücher* 95.000 embere *Katzbachnál*, s a svéd koronaörökös 150.000-nyi serege a *Havel* és *Spreenél* megkezdte az előnyomulást.

A feladat az volt, hogy a három hadsereg közül az, a melyiket *Napoleon* megtámad, visszavonuljon, míg a másik kettő a francziákat oldalban és hátban támadja meg. Így állottak a dolgok, a mikor végre 1813 októberében Lipcsénél bekövetkezett a döntő pillanat, s a szövetségeseknek sikerült *Napoleon*ot közrefogni.

De *Schwarzenberg* habozott a támadás megkezdésével, mivel nem kapott hírt a svéd koronaörökösnek *Blücherrel* való egyesülése felől, s nem volt bizonyos abban, hogy a tervbe vett támadásnál számíthat-e mindkettőjük támogatására. Ezenfelül szívesen halogatta a támadást azért is, hogy a *Colloredo*-féle I. hadtestnek, mely erőltetett menetben ép akkor érkezett meg, némi pihenést engedjen s bevárja *Bennigsen* érkezését, mely két utóbbi segélycsapat által seregét 86 ezer fővel vélte szaporíthatni.

* Max Ritter von Thienen: «Erinnerungen aus dem Kriegerleben eines 82-jährigen Veteranen der österreichischen Armee.» Wien, 1863.

A támadás október 18-ára volt kitűzve. Megelőző napon *Schwarzenberg* herceg kifejezte környezetétől, mennyire kívánatos volna, ha akadna valaki, a ki *Blücher*nek elvinné a felosztást, hogy másnap a maga részéről ő is támadja meg az ellenséget. Az összeköttetés a sziléziai hadsereggel csak nagy kerülő uton volt elérhető s itt csak a francia seregen keresztül való hatolással lehetett segíteni. *Széchenyi* ajánlkozott e merész vállalatára.

Jó lovára kapva, minden késedelem nélkül hozzáfogott terve végrehajtásához. Több ízben érintette a francia tábornok, honnan szapora lövések vették üldözőbe, de estére kelve szerencsésen mégis elérte *Blücher*-t, a kit késznek talált a herceg felhívásának engedni.

Ezzel azonban még nem ért véget a vakmerő bravúr. *Blücher* kételkedett a svéd koronaörökös, *Bernadotte*-t, közreműködésében, a ki felől nem a leggyöngédebben nyilatkozott a maga módja szerint. Szükségesnek tartotta, hogy ő is formászerű felszólítást kapjon s kérdést intézett *Széchenyire*, hogy nincs-e hozzá is hasonló megbízatása. *Széchenyi* kijelentette, hogy nincs, de rögtön ajánlkozott egyszersmind, hogy hasonló küldetésben saját felelősségére a svéd koronaörököst is felkeresi.

Blücher által friss lóval ellátva, ezt a feladatot is szerencsésen keresztülvitte *Bernadotte*-nál. Azután kora hajnalban még egyszer keresztül lovagolva a francia táboron, még az nap, 18-án, reggel jelentést tett a hercegnek küldetéséről. Szavait nemsokára Lipse felől ágyulások igazolták. Még nem is kelt föl a nap, s már az előőrsök híriül hozták mindenfelől, hogy az ellenség az előtte való nap estején megszállott pontokról, *Wachából* és *Liebertwolkwitzből*, Lipse felé húzódtak vissza.

Lipse előtt 1813 október 18-án fejtett ki az a nagy csata, mely a szövetségesek jelentékeny győzelmével végződött, melyben *Széchenyi* István gróf is vitézül közreműködött. *Schwarzenberg* hercegnek két nappal utóbb kelt, nevéhez intézett levele élénk képét rajzolja az emelkedett benyomásnak, melyet a *Napoleon* felett nyert döntő diadal keltett. «Lábaidhoz rakom le Nánim, — így ír a herceg, — a szent babérokat, melyeket a mindenható nyujtott nekem. Isten megáldotta fegyvereinket; az ellenség veresége példátlan, sohasem láttam rettenetesebb csatát. *Colloredo*, *Liechtenstein*, *Bianchi*, *Hardegg*, *Nostiz*, mint hősök harcoltak; veszteségünk igen nagy, de lehet mondani, az ellenség mindent elvesztett. Előcsapataink tegnap üldözőbe vették, s ő néhány hadtest romjaival Lipseben igyekezett magát tartani, de minden oldalról szorongatták, a szász király, *Reynier*, *Bertrand*, *Lauriston* és sok más tábornok, 200 ágyú, több mint 800 löporszerke, podgyász, s roppant számú fogoly esett a szövetségesek kezébe».

A francia sereget a Rajnánál üldözték, s a visszavonulás gyászos útja alatt a nyomor és kétségbeesés szivszaggató képei tárultak fel. Száz meg száz szerencsétlen maradt vissza, éhségtől, fáradtságtól, hidegtől halálra csigázva, a francziák elvonulása után, a kik, midőn a szövetséges csapatok bevonultak, az országrúta vonszolták magokat, s térden állva rimádkodtak: «*Pour l'amour de dieu, faites-nous prisonniers!*» («Az Isten szerelméért, tegyetek foglyokká!») mert azt hitték, így legalább kenyeret kaphatnak. S a győzők mindenike elvonulás közben utolsó falat kenyerét, utolsó csepp pálinkáját odadozta a szerencsétleneknek, bár maga sem tudta, mit fog enni.

Isonyú jelenetek fejtettek ki e közben *Gelmhausenben*. Két katonája bajonettal szúrt le egy harmadikat, egy darabka húst, melyet ez, hogy megmentsen a maga számára, lábaival a sárba taposott.

Frankfurtban megpihent az üldöző had. Itt vette *Széchenyi* István gróf emlékezetes lovaglásáért több tisztársával egyetemben magának *Sándor* császárnak kezéből a negyedik osztályú *Wladimir*-rendet, s egyuttal másodosztályú lovas-szászadosi rangból első osztályúvá lépett elő.

V. S.

EGY HALOTTAS HÁZ EMLÉKEIBŐL.

A Szibériába száműzöttek sorsa.

Irtá: Dosztojevskij.

Dosztojevskij nagy feltűnést keltett könyvéből, mely a Szibériába száműzöttek szomorú sorsát ecseteli, közöljük a következő érdekes részletet:

A kula-i osztrog parancsnoka, kinek nevét a fegyverek sem előbb, sem pedig utóbb meg nem tudhatták, — nagyon rossz kedvű volt, midőn a szállítmány közeli megérkezéséről értesült. Ugyanis az előre küldött hivatalos lapstromokból látta, hogy az egyszer csupa szegény embert hoznak Kulába; papokat, orvosokat, tanárokat, tanulókat, s néhány nőt, — egy szóval: üres zsebeket.

Mindamellett a parancsnok két emberre volt kíváncsi: *Niketász* Euthym 89 éves görög-katolikus papra, és *Khelmszkaja* Mária Pavlovna 20 éves színésznőre. *Niketász* vezedelme forradalmár volt, *Khelmszkaja* pedig azért jutott Szibériába, mivel Odesszában lengyel nemzeti dalokat énekelte. Ez volt minden büne.

Niketász-ra ráfogták, hogy istentelenségeket prédikál, az embereket a császár ellen lázítja, és az orthodox hitvallás terjeszkedését hívei közt nem tűri.

Hogy mindezekből mi volt igaz, azt természetesen senki sem tudja, legkevésbé pedig bírái, a kik elítélték.

De minek is? Hiszen a felelősség terhe nem őket nyomja, és aztán ki áll jót érte, hogy nem ők kerülnek legközelebb a vádlottak, illetőleg az elítéltek padjára? Nem hiába énekelte koszosor költőnk *Lermontov*: — «Ne kesereg oh szivem, a miért oly sokat szenvedek, amott a zöldülő hant alatt bú és bánat véget ér.»

Kemény téli nap volt, midőn a négyszázhetven elítelt a kula-i osztrogba bevonult.

Két kibitkán három viselőt asszony fektet egy öreg pappal, ki útközben megtegyőződött.

A nőkről nem vettek ugyan le a láncokat, de miután állapotuknál fogva minden ütés-érés daczára sem bírták ki a gyaloglást, a kiserő katonaság tisztje felrakatta őket az egyik kibitkára.

Nálunk Oroszországban mai napság minden egyforma, még a szibériai osztrog-ok is, az elítéltek tehát, kik Moszkva óta tán száz osztrogban is megfordultak, csakugyan nem tudhatták, hogy végre valahára rendeltetésük helyére eljutottak.

Volt azonban közöttük oly furfangos és vakmerő ember, ki a szigorú tilalom ellenére némelykor mégis beszélgetett a katonákkal, s így megtudta, hogy Kulá-nak hívják azt a helyet, honnan majd a különféle bányákba kerülnek.

— Olvassa fel csak a gazemberek névsorát *Iván Ivanovics*, — szölt a parancsnok segédtisztjéhez fordulva. — És most csendet! a ki megmozdul, mielőtt nevét hallaná, megemlegeti a mai napot.

— *Andrejev* *Nikolaj Pavlovics!* — kiáltja riakósló hangon a segédtiszt.

Senki sem mozdul.

— *Andrejev!* — ismétlé újra, de az illető nem jelentkezik.

— Ó ti lázadó kutyak! hát mindjárt az első napon nem akartok engedelmeskedni! Hé, Szobolev, hozasd elő a padot, s aztán hatvan, nem, nyolcvan botot *Andrejev* hátra!

E szavak után alig tizenhat éves, rongyokba burkolt kis leány lép ki a sorból, és lánczait felhuzva, siralmas hangon mondja:

— *Andrejev* *Nikolaj* meghalt az uton.

— Mi közöd hozzá te nyomorult béka? — ordította a parancsnok.

— *Andrejev* atyám volt...

— Menjünk tovább, — folytatta a vitéz férfi, — ön pedig, *Iván Ivanovics*, huzza keresztül *Andrejev* nevét. Mondhatom, jókor halt meg a jámbor, mert különben megkötölte volna a kula-i padot. He, he, he!

A névsor felolvasása alatt több ilyen jelenet fordult elő, és a pad sem lett hiába kihozva, mivel már a parancsnok tekintélye is megkívánta, hogy a fogadtatás botozás nélkül le ne folyjon.

Niketász-ra kerülén a sor, ki 89 éves lábaival gyalog jött Kulá-ba és az egész uton türelmeire intette társait, az aggastyán arra kérte a parancsnokot, engedné meg, hogy a földre leülhessen.

— Hogyan viselte magát az elítelt az uton? — kérde most a parancsnok a tiszthez fordulva, — tán ott is külön karszéket adtak neki?

— Nem volt rá panasza, — felelé *Zacharier* hadnagy a permi gyalogezredből, ki kétszáz katonával Moszkvából június utolsó napjaiban indult el a szállítmánnyal.

— Vigyék a vén korhelyt a kórházba, ha nem tud a lábán megállni.

És *Niketász* a kórházba került.

Khelmszkaja a hónapokig tartó kínos gyalogo-

lás daczára még nem veszette el fiatal testének rugókönyságát, de annál inkább meglátszott arczán a szenvedések hosszu s végtelen sora.

Zacharier hadnagy jó fiu volt. Nagyon szerette a bort, de a pálinkától sem idegenkedett, mindamellett nem vette be lelké, hogy nők irányában durva legyen. *Khelmszkaja*-val gyakran beszélgetett az uton és megígérte neki, hogy visszajövet Moszkvában lakó ismerőseinek hírt adand hollétéről. A szegény nő teljes ártatlansága öntudatában avval kecsgettette magát, hogy fogtsága nem fog sokáig tartani, ha rokonai és barátjai magukat közebevetik.

Mosolygó arczal jelentkezett a parancsnoknál, midőn ez másnap az osztrog udvarán az elítéltek fölött szemlét tartott. A szegény teremtes néhány szóból megértette, mi vár reá azon esetre, ha a nyomorult embert visszautasítja... Reggelre ott fektet a börtön egyik sarkában; hosszu hajtűjével szívét szurta keresztül.

A borzasztó eset csak addig okozott némi feltűnést az elítéltek közt, míg a hullát el nem vitték, aztán senki sem törődött vele.

Az elítéltek megérkezése előtt az osztrogban helyet kellett volna számukra csinálni. Amde az illető tiszt azt jelentette, hogy oda már egy árva lélek sem fér el. — Talán a feleségem szobájában adjak helyet a gazembereknek, — kiáltá dühösen a parancsnok.

A kivi főiskola tanári karának egyik kiváló tagja, *Sokolnik* *Prokop* *Feodorovics* 15 évi kényszermunkára ítélve, a kula-i osztrogban másfél évig hevert, míg az ölmébányába került. Ezen idő alatt kartársai mindent megmozdítottak a szerencsétlen férfi megmentésére, kinek egész büne abból állott, hogy tanítványainak némelykor angol és olasz hírlapokat adott, melyekből az ottani egyetemek előnyös helyzete, a tanárok függetlensége és egyéb lényeges ellentétek kivehetők voltak.

Sokolnik a lapok szélére írónnal különféle megjegyzéseket tett, a többi aztán elvégezték irigyei és a titkos rendőrség.

Mindezek daczára befolyásos barátjai annyira vitték dolgát, hogy a kula-i parancsnoktól *Sokolnik* magaviseletéről tüzetes jelentést követelt a rendőrniszter.

Az igazság helyett azonban elferdített tények kerültek illetékes helyre és *Sokolnik* ott veszett.

Miklós császár alatt bizonyos tekintetben különbséget tettek a politikai vétségektől elítelt fegyveresek és holmi utonálló rablók vagy orgyilkosok között.

Jelenleg sokkal jobb dolga van az apagyilkosnak, mint az alig tizenhét éves tanuló szubancnak, ki *Genf*-be posta útján ostoba költeményeket küldözget s e miatt *Sachalin*-ba kerül.

Rólam, úgy hiszem, senki sem fogja feltenni, hogy tulzatosan adom elő a dolgokat. Kevesebbet mondottam, mint a mennyi való és igaz, de szégyenpír futja el az arcomat, ha elgondolom, hogy testvér testvért üldöz, ő, gyilkol.

A baj napról-napra növekedik. Nemsokára elmondhatjuk, hogy vérben és könyvekben merült el a nagy Oroszország!

A VILÁG LEGGAZDAGABB EMBEREI.

De *Varigny* C. francia írónak a «*Revue des deux mondes*» című folyóiratban közölt érdekes tanulmánya a földgömb leggazdagabb embereiről külön kötetben is megjelent. Bármily ingatag alapon nyugszik is egyesek magánvagyonának fölbecslése, a francia tudós hozzávetései mégis figyelmet érdemelnek s így érdemesnek tartjuk főadatainak közlését.

Gazdag embernek *Varigny* azt tartja, kinek legalább 10 millió forint vagyona van. Ilyen ember szerinte körülbelül 700 van a világon és ezek közül Angliában 200, az Egyesült-Államokban 100, Németországban és Ausztria-Magyarországban 100, Franciaországban 75, Oroszországban 50, Indiában 50 s a többi országokban összesen 125. E szerint 700 ily gazdag van a másfél milliárd szegény emberrel szemben. De még ezen 700 gazdag közül is csak 12 van olyan, ki nagyon gazdag, azaz kinek 40 millió forint

A TÁBLA FELSŐ SZÖGLETÉRE FELIRTA A KÖVETKEZŐ SZÁMOT.

«VILÁGFELFORDULÁS.»

értékűnél több vagyona van s ezeket *Varigny* így sorolja fel:

Név.	Hova vald.	Vagyon millió forintokban.	Évi kamat
Gould János	amerikai	550	28
Mackay J. W.	angol	490	25
Rothschild Nathaniel	angol	400	20
Vanderbildt C.	amerikai	250	15
Jones J. P.	amerikai	200	10
Westminster herceg	angol	160	8
Astor J. János	amerikai	100	5
Stewart A. J.	amerikai	80	4
Bennett J. G.	amerikai	60	3
Sutherland herceg	angol	60	3
Northumberland hg.	angol	50	2½
Bute marquis	angol	40	2

A legvagyonosabb emberek tehát kizárólag Angliában és az Egyesült-Államokban vannak s pedig az amerikaiak nagy túlsúlyban, bár meg kell jegyezni, hogy az angolok vagyonának megállapítása, mivel azok nagyobb része földbirtokokban van, sokkal biztosabb, mint az amerikaiaké, kiknek csaknem mindegyike váltakozó spekulációk által szerzte dúságdagságát.

Varigny adatainak egyik alaps bírája azt állítja, hogy *Bennett*, *Stewart*, *Mackay* és *Jones* amerikaiak nem is oly gazdagok jelenleg, hogy a *lajstromba* felvehetők volna, másrészt azonban állítja, hogy némelyik a felvettek közül sokkal gazdagabb, így *Astor* *Jakab* *János*nak 160 milliója van s ugyanannyi testvérenek, *Astor* *Walldorf* *Vilmos*nak is, sőt *Varigny* 12-es névsorát legalább még ugyanannyi amerikaival meg lehetne toldani, a minők pl. *Rockefeller* *János* 90 millióval, *Armour* *Fülöp* 60 millióval, *Stanford* *Leland* 65 millióval, s a börzejátékos nő: *Green* *Hettie*, 88 millióval. Egeszen biztos azonban az, hogy a földbirtokosok közt leggazdagabb a *westminsteri* herceg *Grosvenor* *Richard*, kinek birtokán épült fel *London* nagy része. Hogy azonban az Egyesült-Államokban összehalmozott óriási vagyon mily nagy, legelőkébben tanúsítja *Cleveland* elnök híres évi üzenete 1887 decz. 6-án, melyben egyenesen sürgeti, hogy az Egyesült-Államok gazdagságát apasztani kell, mert különben baj lesz belőle.

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Irtá VERNE GYULA, francziából ford. HUSZÁR IMRE.

(Folytatás.)

Az elzárkózottság két első napján *Maston* J. T. csak gondolkodott megoldandó problémája

felett, a nélkül, hogy akrétát a kezébe vette volna. Átölvastott néhány munkát a föld tömegéről, sűrűségéről, térfogatáról, alakjáról, körforgásáról a saját tengelye és mozgásáról a nap körül. Ezen adatok képezték számításainak alapját.

Szükségesnek tartjuk megismertetni az olvasót az adatokkal.

A Föld alakja: körforgó ellipsoid, a melynek leghosszabb sugara 6.377,398 méternyi, vagy kerekesszám 1.594 lieunyi, egy lieut 4 kilométerével számítva, — legrövidebb sugara pedig 6.356,080 méternyi, vagyis 1,589 lieunyi. A két sugár hosszúsága közt tehát, a földgömb meglapodásánál fogva a földárcoknál, 21,318 méternyi, vagyis valamivel több mint 21 kilométernyi különbség létezik.

A Föld közege az egyenlítőnél: 40,000 kilométer, vagyis 10,000 lieu.

A Föld felszínének terjedelme: megközelítőleg 510 millió négyszögkilométer. A Föld térfogata: körülbelül 1000 milliárd köbkilométer, vagyis olyan köb, a melynek szélessége, hosszúsága és magassága egyaránt ezer méternyi.

A Föld sűrűsége, hozzávetőleg, ötször nagyobb a víz sűrűségénél, és csaknem egyenlő a jódéval, vagyis 5,480, átlag egy köbméterként a különböző rétegekből. Ezt a számot állapította meg *Cavendish* a *Mitchell* által feltalált és szerkesztett mérleg segítségével, vagy helyesebben 5,706 kilogramm. Baily kiigazítása szerint, a melyet később *Wilsing*, *Cornu*, *Baille* és többen elfogadtak.

Időtartama a Föld egy keringésének a Nap körül: 365 és egy negyed nap, a mely a rendes napévet képezi, vagy szabatosabban 365 nap, 6 óra, 9 perc, 10 másodperc és 87/100, minek következtében földünk másodpercenként 30,400 méternyi vagyis — 7-6 lieunyi sebességgel halad pályáján.

A saját tengelye körüli keringésében, a Föld minden egyes pontja az egyenlítő alatt másodpercenként 463 méternyi, vagyis óránként 1668 kilométernyi utat tesz meg.

Maston J. T. számításaiiban a hosszúság, a súly és az erő egysegeit a métert, a kilogrammot és a másodpercet fogadta el.

Maston J. T. október 5-én, délutáni öt óra tájban, — (mikor ily emlékezetes eseményről van szó, a szabotosság mindig kívánatos, — fogott az írásbeli munkához, érett megfontolás után. Mindenekelőtt az alapokban támadta meg a problémát vagyis ama számon kezdte, a mely a Föld körzetét az egyenlítő alatt képviseli.

Ott állt a fekete tábla, a dolgozóterem egyik szögletében, fénymázos tölgyfa állványán és jól meg volt világítva a kerre nyíló ablakok egyike által. A tábla alján levő deszkáskán szép sorban heverték az apró krétadarabok. A szíves a matematikus balkeze ügyében volt. Jobb kezének, vagyis inkább az azt helyettesítő vas-kamponak föl tartatva a számok, jegyek és betűk leírása.

Mindjárt kezdetben *Maston* J. T. rendkívüli bizottsággal s egyetlen munkással irt le egy kört, a mely a földgömböt ábrázolta. Az egyenlítőnél a gömb kidomborodásának elejét egy teljes hátulját pedig egy pontozott vonal képviselte, kellőleg kifejezve a gömbalak vetületét. A két föld-sark körüli tengert az egyenlítővel függőlegesen átvágó vonal mutatta, a melyet e két betű N. és S. jelzett.

Az tán a tábla belsegletére felírta a következő számot, a mely a Föld körzetét képviseli: 40.000.000.

Ez megtörténvén, *Maston* J. T. úgy helyezkedett el, hogy elkezdhesse számvetéseinek sorozatát.

Annnyira el volt merülve, hogy nem is figyelt az égboltozat állapotára, a mely a délután folyamán jelentékenyen megváltozott. Egy óra óta ama rengeteg zivatarko egyike vonult fel a lát-határon, a melyeknek befolyását megéri minden élő lény szervezete. Halványzürke alapon összetoronyosuló sárgás fehér felhők lomhán usztak át a város felett. A föld és az úr térségei visszhangozták a távoli mennydörgést, egy-két villám máris végigécsikázott a légkörön, a melyben a villamos feszültség elérte legmagasabb fokát.

Maston J. T. mindinkább elmerülve s munkájába, nem látott és nem hallott semmit.

Egyszerre egy villamos csöngetyű gyors csendjével félbeszakítja a dolgozó terem csendjét.
— Szép! kiáltá Maston J. T. Ha az alkalmatlan háborgatók nem jöhettek be a kapun, bejönnek a telephon sodronyán!... Gyönyörű találmány ez a telephon olyan emberek számára, a kik nyugton akarnak maradni!... Ezentúl elővigyázatból, munkálkodásom egész idejére megszakítatom a telephon-közelkedést.

Aztán a készülékhez menvén, bekiáltott:
— Mit akarnak velem?
— Nehány pillanatilag beszélgetni óhajtanék! felelé egy női hang.
— Ki beszél?
— Nem ismertem meg a hangomat, kedves Maston úr? Én vagyok... Scorbittné asszonyság!
— Scorbittné asszonyság!... Hát már egy percig se fogok tőle nyugton maradhatni!
De ezen utolsó szót, — a melyek a szeretetreméltó özvegyre nem voltak épen hízogók, — óvatosságból valamivel mélyebbről dörmögte, úgy hogy a készülék érzékeny lemezét ne érinthessék.
Maston J. T. aztán belátván, hogy legalább is valamely udvarias frázissal kell felelnie, így szólt:
— Ah! ön az, Scorbittné asszonyság.

dött róla, hogy nem sérült meg. Ennek megtörténtével, legkevésbé se vesztvén el lélekjelenlétét, mint a Columbia egykori társfelfalálójához illik, mindent rendbe szedett dolgozó termében, újra a helyére vitte az állványt, rá tette a táblát, összeszedte a szőnyegen szétszórtva heverő kréta-darabokat és folytatta oly váratlanul félbeszakított munkáját. De akkor észrevette, hogy a tábla leesése következtében ama számok, a melyeket a jobb szögletre felirt, és a melyek az egyenlítő kör hosszúságát jeleztek méterekben, legnagyobb részt ki voltak törülve. Elkezdte tehát a számokat újból felírni, midőn a telephon csöngetyűje ismét lázas rezgéssel megcsendült.

— Megint! kiáltá Maston J. T.
És újból a készülékhez ment.
— Ki szólít? kérdé.
— Scorbittné asszonyság.
— És mit kíván tőlem Scorbittné asszonyság?
— Nem a Balistic Cottageba csapott le az a borzasztó villám?
— Minden okom van hinni, hogy igen.
— Ah! Nagy Isten... A villám.
— Nyugodjék meg, Scorbittné asszonyság!
— Nem esett baja, kedves Maston úr?
— Nem.

sainak a feladat megoldását, a melyet azok nagyon természetes türelmetlenséggel vártak.

Az éjszakai sarkhoz való férfkőzés és a kőszentelek kiaknázásának gyakorlati módja matematikailag meg volt állapítva. Ennek következtében egy társulat alakult *North Polar Practical Association* cím alatt. A washingtoni kormány a társulatnak adta a földszark körüli területekre vonatkozó engedélyokmányt, azon esetre, ha a tulajdonjogot az árverésen megszerezné. Tudjuk, hogy miután az északamerikai Egyesült-államok az árverésen győztesek maradtak, az új társulat, a szükséges tőke beszerzése végett, az ő és új világ tőképénzeiseihez fordult.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* XIII. Leo pápa elődei példája szerint már életében megrendelte síremlékét. A sarkophagon látható lesz a pápa fekvő szobra s annak végén két óriási szobor a vallást és igazságosságot fogja ábrázolni. A szobrok carrarai márványból, a sarkophag porphyrból készülnek. A síremléknek három év alatt készten kell lenni, de csak a pápa halála után állítják fel a Lateranban. A költségeket 100,000 frankra irányozták elő.

NEM ISMERTÉ MEG HANGOMAT.

HANYATT VÁGÓDOTT, MINT EGY EGYSZERŰ KÁRTYA-KATONA.

«VILÁGFELFORDULÁS.»

— Én vagyok, kedves Maston úr.
— És mit kíván tőlem, Scorbittné asszonyság?
— Figyelmeztetni kívánom önt, hogy nem-sokára heves zivatar fog kitörni a város felett.
— Azt én nem akadályozhatom meg.
— Nem; de azt akarom kérdezni, vajon volt-e rá gondja, hogy becukja az ablakait?
Alig fejezte be Scorbittné Evangeline asszonyság e mondatot, midőn egy iszonyu dördülés harsant végig a légen. Az ember azt hitte volna, egy óriási darab selymet repesztettek szét. A villám lecsapott a Balistic Cottage szomszédságában, és a villamos folyám, a telephon sodronyán át, valódi villamos durvasággal hatolt be a nagy matematikus dolgozó termébe.
Maston J. T., a ki épen lehajolt a készülék lemezére, megkapta a leggyönyörűbb villamos pofont, a mely valaha egy tudós arczát érintette. Aztán a villamososság a vaskampon tovább hatolt, hanyatt vágta őt, mint egy egyszerű kártyakatonát. Egyidejűleg a fekete tábla is, a melynek neki dőlt, a terem egyik szögletébe röpült. Végre a villám egy ablak észrevehetően nyílásán keresztül egy eres csővéhez jutott és azon végig eltűnt a föld alatt.

Maston J. T. elkábultan kelt fel, — ennél kevesebbtől is elkábulhatna az ember; megdörzsölte testének különböző részeit és meggyőző-

— Bizonyos benne, hogy nem érintette önt a villám...
— Semmi sem érintett, csupán az ön barátsága érint, még pedig a lehető legkellemesebben, — felelé Maston J. T., kötelességének tarván udvariasan válaszolni.
— Jó éjt, kedves Maston!
— Jó éjt, kedves Scorbittné asszonyság.
És a mint a helyére visszatért, utána tév:
«Az ördög vigye el ezt a páratlanul derék hölgyet! Ha nem hívott volna oly ügyetlenül a telephonhoz, nem forogtam volna abban a veszélyben, hogy a villám agyoncsapjon.»
Ezentul Maston J. T.-t többé senki se háborgatta a munkájában. Ezenfelül tökéletes nyugalmat biztosítandó magának, teljesen elnémitotta a telephont, félbeszakítván a villamos közlekedést.
A felirt számot alapul vevén, felállította a különböző egyenleteket, végre levonta a végeredményt, azt felírta a tábla jobb szögletére, miután letörülte volna az összes számokat, a melyekből e végeredmény előállt.
Aztán elmerült az algebrai jelek végtelen sorozatába.
Nyolcz nappal később, október 11-én, a nagy-szerű erőműtani számfejtés meg volt oldva, és a Gun-klub titkára diadalmasan mutatta be tár-

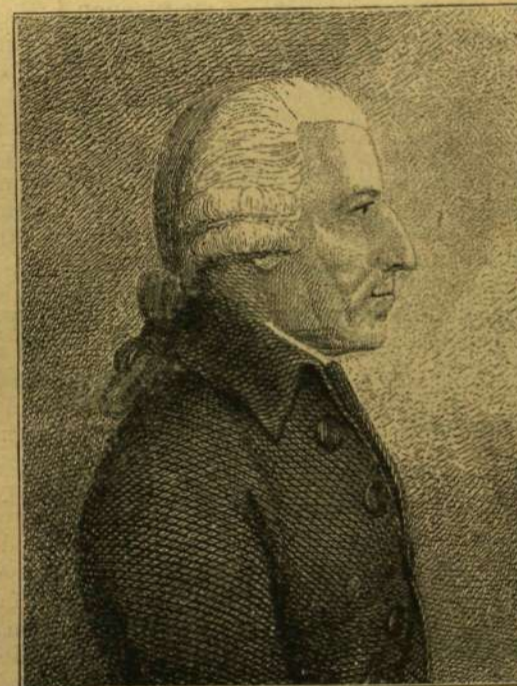
* A gázvilágítást Persia nagyobb városaiban meg akarják honosítani. A sah alkalmas mérnököket és munkásokat küldött Berlinbe, hogy a gázcikárak felállítását megtanulják.
* Az önbíráskodás ritka esete fordult elő Gainesville texasi városban. Egy 60 éves erőteljes öreg asszony, kinek férjét a hatóság letartóztatta, a városházából egymásután kidobott egy rendőrt, a közügyészt s végre magát a polgármestert is s három óra hosszáig ő volt az ur az épületben.
* A kopalás divatját, mely napjainkban csaknem rendes üzletté vált, régebben gyökeresen elfojtották a papok. 1577-ben történt ugyanis, hogy egy Van Hassalt Henrik nevű hollandi egy orthodox pap állításával szemben, hogy Isten ma már Krisztus után senkit sem tartana életben eledel nélkül, negyven napig, épen úgy mint napjainkban Tanner, negyven napon át böjtölt s még azután is sokáig csak tejet ivott. Híre elterjedvén, a helytartó előtti ismételte a kopalást, mire a közép szentnek kezdte tartani. A papság erre elfogatta, s szerettség miatt bevádolva, Brüsszelben nyilvánosan megégettette.
* Papir patkókat készít egy Goldberg Gyula nevű gyáros Weisseneseben, Berlin mellett. Az ily patkók ruganyosságuknál fogva jobban alkalmazkodnak a lovak patáihoz, mint a vasból készületek, de ép úgy ellenállanak a nedvességnek s még az az előnyük is van, hogy felragaszthatók a patára s így a kellemetlen felszegezésről nem kell gondoskodni.

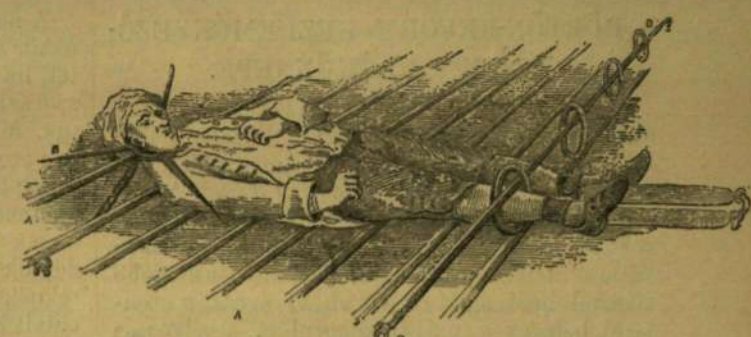
A Fleet-börtönben elkövetett kegyetlenségek megvizsgálására 1729-ben kiküldött parlamenti bizottság.

Kínzó-eszközök alkalmazása a Marshalsea-börtönben.
g) Olló; h) nyakszorító; i) koponyaszorító k) lábbillens

Howard János. — Holloway egykoru rajza után.

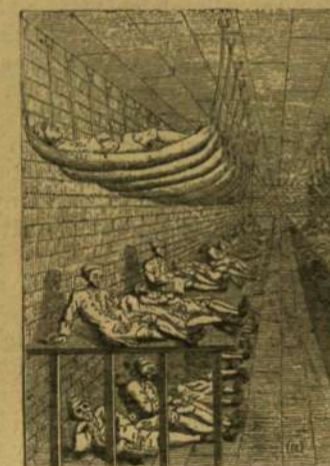

Kínzó-eszköz az Ely-börtönben. 1768.

A. Padlóhoz szegezett vasrudak, melyek a rájuk fektetett rab húsába bevágnak. B. 12 hüvelyk hosszú nyársak 7 1/2 font súly nyakkarikába illesztve, hogy a fogoly fejét föl ne emelhesse. C. A foglyot padlóhoz kötő lánc. D. Súlyos vasrudak a fogoly lába fölött, hogy ne mozdulhasson.

Lábkinzás, a mint a Châtelet-börtönben Párisban alkalmazták. (1777.)

Kegyetlenségek a Marshalsea-börtönben: Beteg emberek folyosója.

Egy Mont-Saint-Michel-erődben élethosszig kalitkába zárásra ítélt fogoly kiszabadítása.

Howard János látogatása egy angol börtönben. — Wheatley Ferencz rajza.

A BÖRTÖN-REFORM JUBILEUMA.

A BÖRTÖN-REFORM KEZDEMÉNYEZŐJÉNEK EMLÉKÜNNEPE.

Most január 20-án tölt be száz éve, hogy Chersonban, az azovi tenger partján, hirtelen halálal kimúlt az emberiség egyik legnagyobb jöltevéje, az áldásos emlékü Howard Janos. A börtön-reformnak volt ő kezdeményezője, az emberek mesterséges kínzásai ellen legkésőbb szülő s nemes példája által ez ügyben legtöbb sikerrel ható agitátor. Az ehez árva, a szenvedő betegek s más nyomorultak segélyezése már a legrégibb korban megkezdődött, s a művelődéssel és vagyonosodással karöltve haladt minden országban: Howard Jánosnak, az egyszerű angol emberbarátnak, jutott ez a kulturtörténetileg oly nagyfontosságú dícsőség, hogy az emberi nem erkölcsi világnézetét egy fokkal még magasabbra emelje, magasztos példája s szűnni nem akaró igazságtalánál megvilágítván azt a kimondhatatlan nagy nyomort, melyben addig s még az ő korában is, melyet pedig már a felvilágosodás korszakának neveznek, az elítélt rabok szenvedtek s hogy felkeltse a köztudatot, hogy az elítélt bűnösök is emberek, kik érezni tudnak, s velök szemben is kötelesség az emberiség számára hallgatnunk.

Howard élete, agitációja s annak eredményei egész irodalmat teremtettek s egy egészen új áramlatot a felfogásban, az érzelésben. A nagy angol emberbarát által hatalmasan felkorbácsolott hullámok már rég ideje eljöttek hozzánk is. A nemes Eötvös József báró volt az első egyike, ki az ő tanítványaként minálunk felszólt, s ma már vannak hazánkban is rabsegélyező egyesületek, a törvények gondoskodnak az elítélt foglyok tisztességű ellátásáról, s a mi még annál is jelentékenyebb dolog, a közvéleménynek egy értelmű kárhözható morája két fel mindannyiszor, midőn a nyilvánosság tudomására jő némi embertelen rabvallatok eljárása. Azok a szomorú állapotok, melyek ellen Howard küzdött, s melyek az ő korában egészen szabályszerűek valának s természetesen tartatának, ma már minden művelt államban s így nálunk is csak kivételesen, visszaélésként fordulnak elő s a középkori barbárság jellegével bélyegezettek meg. Maga ez a nagy fordulat a közvéleményben mutatja azt, mily nagyszabású emberbarát volt az, kinek halála százados évfordulójáról most megemlékezünk s kinek életében készült arczképét ma bemutatjuk.

Howard Janos 1796-ban született Hackney városában, mely ma már az óriási London kiegészítő része. Mint vagyonos szülők gyermeke, kezdetben csak utazásokkal töltötte idejét, 1756-ban Lisszabonba ment, hogy a nagy földrendés pusztításait tanulmányozza. Ez alkalommal egy francia kalóz-hajó rabul ejtette s ekkor nyílt alkalma a foglyok életmódjával legelőször megismerkednie. Később midőn 1770-ben Bodfordhire főbírájává lett, a nyomorultak s szenvedők bajait különösen érdeklődéssel tanúsító emberbarát megborzádt az angol börtönökben uralkodó visszaélések láttára. Pár éven át ősszejárta hazája összes börtöneit, gondos tanulmányokat tett s terjedelmes memorandumot nyújtott be a parlamentnek, mely nemcsak közönséget mondott neki a munkájáért, de rögtön bizottságot is küldött ki, hogy a legrettenesebb bajokon segítsen. A nemes emberbarát ekkor utra kelt s közel húsz éven át Európá csaknem minden nagyobb börtönét meglátogatta, s mint följegyezték, 300,000 forintot adott ki kizárólag beteg foglyok bajainak enyhítésére s egyes foglyok kiváltására. Hirneve Európá minden részében nagy volt s a közvélemény hangosan támogatta a börtönök reformja ügyében tett javaslatait. Egyes helyekre, így a római inquisitio föld alatti börtönkamrába, a lisszaboni és madridi titkos börtönökbe, nem juthatott ugyan be; de hirneve már oly nagy volt, hogy adatokat mindenütt könnyen szerezhetett, s irodalmi működése ezeknek az adatoknak közlésében, a halálbüntetés és kínzások eltörlése érdekében szakadatlan volt. Legutolsó utazásait Kis Ázsiában s Oroszországban tette s itt érte el szerencsétlen végete is. Chersonban egy ragályos betegségben szenvedő fogly leány életét igyekezett megmenteni s emberszeretetének ő maga essett áldozatul. Mint igazi hőst, nemes kötelességének teljesítése közben érte a halál. Cherson mellett Dauphiné faluban temették el, de honától messze távolban is ezer és ezer őszintén gyászoló tömeg részvéte kísérte el őt utolsó útjára.

A nagy emberbarát hatalmas igazgatásáról csak akkor nyerhetünk megközelítőleg helyes képzetet, ha a mult század második feléig mindenütt szokásban volt börtönök belső viszonyait ismerjük. Mellékelt képeink, melyeknek mindegyike sok ezer szerencsétlen fogly sorsát mutatja, némileg tájékoztatók. A kínzás és kínzó-eszközök alkalmazása még ekkor mindenütt divatos volt s csak egyes kivételes esetekben, különösen az adósok börtöneiben volt a vagyonosabb embereknek kényelmesebb életmódjuk. Nemesak az elítélt bűnösöket, de legtöbb esetben a vizsgálat alatt álló foglyokat sem tartották többé embeleknek, hanem az állam és társadalom felesleges terheinek, kiknek elpusztulása minden tekintetben csak óhajtható. Howard híres memorandumában, melyet az angol parlamenthez benyújtott, még ebben az országban, a mely már ekkor a művelődésnek magas fokán állott, itt sem talált oly börtönt, hol a bűnösök egészségi viszonyaira tekintettel lettek volna. A rabok élelmézését és ellátását üzérkedő vállalkozók bérben kezelték. Piszok, túltömöttség, ragályos bajok uralkodtak mindenütt, már az építésnél is csak arra ügyeltek, hogy a rabok megszökését lehetetlenné tegyék, habár a kellő szabad levegős tisztaság árára is. A legtöbb börtönben az erkölcsi szempontok sem jöttek számítás alá. Óreg és gyermek, férfi és nő, megrögzött bűnös és ártatlan vizsgálati fogoly egy és ugyanazon helyiségbe záratlak el és sok ártatlan vagy legföljebb könnyelmű ember egyenesen a börtönben lett a társadalom ellenségévé. Ha itt-ott örömet akartak a raboknak szerezni, különösen magasrangú vendégek látogatása után, az csak abban állott, hogy alkalmat adtak nekik, hogy holtreszegekkel igyék le magokat. Némely börtönben oly annyira gyökeret vert a ragály, hogy például 1750-ben a londoni Old-Bailey börtönben tartott jury ülés után 40 előkelő londoni polgár s köztök maga a Lord Mayor is meghaltak annak következtében, mert rabokkal érintkeztek. Durham börtönében az összes rabok hónapokon át két sötét zugban, a földön heverték. Penrithben a rabok szobáig egy hónapig nem nyitották ki. Plymouth börtönében talált Howard egy kis lyukat, a hol három ember élt két hónapig át úgy, hogy csak az ajtó egy kis repedésén jutott be napsgár hozzájuk. Ehhallal esetei a rabok között nem voltak nagyon ritkák, sok esetben az elesigázás annyira ment, hogy a foglyot halottként szállították ki s csak akkor vetek életjelre észre rajta, midőn megmosták s a test a szokatlan víztől új életet nyert. Jótékony emberek segélyei legtöbb esetben a kapzsi börtönörök zsebeiben maradtak.

Az angol börtönökben már Howard idejében is ritkább volt a kínzó eszközök alkalmazása, mint Európá más részeiben, de azért még itt is valóban hajmeresztő eseteket sorol fel. Ely püspök börtönében a rabot vasrudakra láncolták a földre, úgy, hogy azok a nyers husba vágták be magukat s ezenkívül nyakára hosszú nyársakkal ellátott vaskarikát tettek, hogy minden legcsekélyebb mozdulatra kínzás legyen. Howard hat új szerencsétlen foglyot talált s köztök egy olyat is, ki már egy évnél hosszabb ideig hevert ily vasrudakon. A londoni Southwark-és Fleet-börtönökben a vallatás egyik eszköze az volt, hogy a foglyokat halottakkal kötözték össze a sötét kamrában; ugyanitt vaskarikákat alkalmaztak a nyakra és a fejre. Marshalsea börtönben a letkelten bérlő 330 rabot helyezett el egy 16 négyzetlábnyi helyiségben s az eredmény az volt, hogy 24 óra alatt 8—9 halt meg közülük, s egy nap sem mult el haláleset nélkül. Sok helyen hüvelykszörítőköt, vasnyakszorítóköt használtak kínzó eszközökül.

Még szomorubb volt e tekintetben a helyzet a kontinens börtöneiben. Párisban a Bicêtre fogház valódi pokol lehetett. A gályarabok és halálraítéltek földalatti lyukakban éltek, hova napsgár soha sem juthatott s a többiek össze voltak zsufolva undok férgekkel telt piszokos helyiségekben. Az örültek vadállatok gyanánt meglánczolva ketrecekbe zárták, sokszor az ugynevezett bűnösöket is. Itt még a kerékbotlás is divatozott. Az a szerencsétlen, ki e pokolban bármily rövid időt töltött, épen nem hagyta el többé, elméje megzavarodott, ragályos betegség lepte meg testét s erkölcsi nézetei világyürlőlővé változtak.

Ime, ilyen volt a börtön Howard életében. Egy század telt el azóta s ez a század most a vége felé a művelt világban mindenütt ószinte

komoly törekvéseket talál, hogy a börtön javítóintézet legyen, intézet, mely a megtévedt embert áldástól az állam hasznos tagjává igyekezik tenni s megmenteni attól, hogy a társadalom ellensége legyen. Sok, igen sok ténnyezőt hatott közre, hogy ez a változás általános legyen. De a ki ehhez a nagy fordulathoz az első követ megmozdította, ki apostoli buzgalommal s páratlan önfeláldozással eszméket s példát egyaránt adott, a valódi nemes emberbarát Howard, megérdemelt kétségkívül, hogy emléke kegyeletben maradjon az utókor előtt. Az emberek ama ritka nagyjai közé tartozik ő, kiket a végzet az emberiség javára teremtett. Áldott legyen emlékezte!

A SZABADELVÜ-KÖR A RÉGI LLOYD-ÉPÜLETBEN.

Az előtt a Deák-párt fészke volt. Én csak a fuzió óta ismerem, mikor a vénülő Deák-pártha a fiatalabb balközép beoltódott, mitől fogva «szabadelvü-kör» lett a neve, s új vezért kapott a «generális»-ban.

Valaha abban a nagy teremben, mely most a törvények első rostája, fényes táncvigalmakat tartott a pesti fiatalok. Itt tette szalonképessé a 40-es évekből Gorove és Wenkheim a csárdiást. S Gorove és Wenkheim itt tette hatalommá a szabadelvü-pártot is.

Egyik a szabadelvü-párt első pártelnöke, másik az e pártból alakult kormány első miniszterelnöke lön.

A tanácssterem egyike Budapest legszebb és legnagyobb ilyenmű lokalitásainak. A Ferenc-József-tér felé van az elnöki zöldposztós emelvény, kétfelel helyely a miniszterek s a pártjegyzők számára. Az emelvény alatt a hosszú zöld asztal, mely körül egyszerű nádszékeken ülnek a párt tagjai tanácskozás alkalmával. A falak mellett vörös bársony-kerevetek, melyeken az öregebb, kényelmesebb tagok ülnek hosszában. A terem négy sarkában négy billiárd, rendes törzsjátszókkal: ott gr. Tisza Lajos a nagy bajuszt magyar-szász Fluger Károlylyal, itt gr. Teleki Géza, a volt belügyer, herceg Odescalchi Gyulával.

Az elnöki emelvényen szemben tükrös ajtók. (Régen volt!) Két öreg ezellenzés az elnököt egymást az ajtó előtt a kimenettel: «Tessék kegyelmes uram!» Az emelvényen jegyezgetett egy kis termetű fiatal honatya s nem véve semmibe az etiquettező két öreget, köztük kinyargalt a teremből. «Szörny ember» szölt az egyik öreg. — Gorove — s betéve az ajtót a kiszaladt tagtárs után, újra kezdte a kinalgató: «Tessék kegyelmes uram!»

A nagy teremtől jobbra három, balra négy kisebb terem nyílik. A jobboldalon a Dorottyauterza felé az utolsó a Deák-szoba, melyben Deák jól talált arczképe, s Wenkheim, Andrásy és Tisza mellészobra áll. (Deák szobra ott áll a kör előtt a Ferenc-József-téren.) Ezután egy sarok-társalgó, azután a wisth-szoba következik, hol a ház elnöke, a kör gazdája, a horvát miniszter s a többi wisth-kedvelők tartják az asztalokat elfoglalva. E terem falain van a három pártelnök: Gorove, Vizsolyi és Podmaniczky arczképe.

A baloldalon a Duna felől ismét három kisebb játék-terem van. Mikor a generális egy kis pihenőt kap, itt szokott egy sarok asztalnál helyet fogni, itt keresi a pagátot, egy fertály órácskát szakítva mulatságra, Jókával, Ivánkával, Gajári Ödönnel.

A Dunára néző sarokszobában legtöbb a kibez a «fejedelem» (báró Kemény János) asztalánál.

Ezután a sakk-szoba, majd a két olvasó-terem jön. Az asztalok valamennyi magyar és sok külföldi ujság.

A kör tagjainak száma jelenleg a rendkívüli és vidéki tagokkal együtt 420 körül van. Határozott számot nem említhetünk, mert a szám folyamatosan ingadozik a szerint, a mint a «kilépők» vagy a «belépők» száma szaporodik. X.

A SZAMÁR-PECSENYE.

Mindenki tudja, hogy a kínai a fecskéfészket, patkányt és czápaparkat kedveli, hogy az arab a szarított sáskáért bomlik, az olasz meg egy békáért vagy jól kihízott macskáért kimenne a világból, míg a becsuán a jó ropogós, pirított, virós hangyáért rajong, a braziliai pedig az aszalt majomhúst nem adná sokért. De hát azt ugyan ki tudná, hogy a számár-pecsenyének is vannak buzgó hívei, s korántsem valami távoli tartományban, hanem itt Magyarországon, még pedig annak is a kellő közepén.

De hát hiába, így szokott ez lenni. Sokszor tudunk olyasmiról, a mi valamely ezer méröldnyire fekvő országban van, míg a mi épen kezünk ügyébe esik, arról még sejtelmünk sincs. Példa rá többek közt a számár-pecsenyé is, melyet László város környékén, három órányira a fővárostól, szeltére élveznek, kivált a juhászok közt ismerté melő tagjai.

Mindjárt előadom a dolgot tövére-hegyére. Nemrég kerültem e vidékre, de hát hamar rájöttem, hogy a juhász csak juhász Jéruzsálemben is, azaz olyan portéka, a kit felettébb tanácsos szemmel tartani, annyival is inkább, mert a mezőrendőri törvényeknek rendszerint nem valami nagy embere, míg a vetések lebitangolására mindenha szer.

Ezeket elgondolván, egy szép őszi napon kiballagtam a birkajárás felé, hol a vén juhász, — most az egyszerű ártatlannak érzvén magát, — teljes lelkiingodalommal legeltetett. S nem is került volna e dolog soha feljegyzésre, hacsak valami különösen szemet nem szúr. Meglátok nevezetesen a juhnyájától nem messze egy ropant kövér vén szamarat, mely egy kis kosárfélelől szorgalmasan eszegetett valamit.

Hm, mi lehet ez, mondom, már csak megnézem, mert a juhászoknak a «juhászságaik» végére mehetetlenek.

Hát a mint közel érek a számárhoz, álmélkodva látom, hogy apró krupliból és tengeriből álló abrakot csemegéz, még pedig irigylendő étvágygyal.

— Hát ez mi? — kérdem a vén juhásztól, a ki szintén odasompolygott.

— Ne tessék bosszankodni instállok, nem a kigyelmedet eszi; igaz uton került a, hiszen a kigyelmed tengerije apró szemű, úri fajta volt, a kruplja meg fejt, a számár előtt pedig két krupli van és nagyszemű paraszt-tengeri. Nem nyúlne én a máséhoz, de legkivált a kigyelmedéhez, ha mindjárt...

— Nem is azt kérdem én, — ámbár úgy látom, hogy tulságos jól ismeri kend az én terményeimet, — hanem hogy minek abrakolja kend ezt a vén szamarat, mikor most is olyan kövér, hogy majd kiesattan.

— Hát hízalok, instállok.

— De minék?

— Minek? hát disznóknak. Lesz ennek annyi húsa, zsirja, ha kihizhatik, hogy nincs az a két disznó, a mi felérne vele.

— Csak nem akarja tán kend megenni.

— Nem eszem? Hej dehogyan nem eszem, hiszen már tizenöt esztendeje mióta szamarat hízalok disznó helyett.

— Lehetetlen!

— Már pedig az úgy van, kérem szeretettel. De hát hisz hogy is ne? Nem hízalnak én többet disznót, míg számár lesz a világban. Hiszen egy sovány disznó 40—50 forint, s mennyi kell neki, míg meghizik, osztán még sem lesz felényi húsa sem, mint egy számárnak. Szamarat meg mindenha kapok 12—13 forintért, osztán kevéstől felhizik, a husát meg alig győzzük megenni egész esztendőben.

— De hát zsirozó honnét kerül?

— Honnét? Hát a számárból instállok. Hiszen már csak ennek is ni, úgy lesz egy akó zsirja, mint egy csepp. Ugy-e Sári?

— Sárinak hívják a szamarat?

— Annak ezt, instállok. Valami jó hízó fajta. Sokat meghizaltam már, de azt mondhatom, hogy Sárinnál egy sem volt külön, osztán meg, ha már szó-beszédbe került, — hát azért is jobb a számár, mint a disznó, mert a disznóra sokszor

rá jön a dög, s akkor koppan az ember szeme, de számár még sohasem döglött meg a kezem alatt, de a másé alatt sem igen, hiszen tetszik tudni, hogy mit tart a példabeszéd! De meg legfőképen azért nézem többre a szamarat a disznónál, mert, — hogy sokat ne mondjak, — esik olyan vastag kolbásza, mint a kezem szára. Ahhoz osztán lehet enni!

— Milyen forma lehet aztán az ize?

— Már mint a számárhúsé? Hát akár az a jóféle kecskehús! A zsirja meg szakasztott, olyan, mint a ludzsir. Nem áll az össze, csak megkásásodik. Sokan élünk már evvel, uram, kivált a juhászság, meg a parasztságól is a szegényebbe. Bölcse teszi, a ki hízalja, mert minek kopalna azért, hogy disznóra nincs pénze? Egy szamarat akármelyik tud venni, s meg is bírja hízalni, azután hasafelől úr egész esztendőben!

Tökeletes helyeseknek találtam a vén juhász nemzetgazdászati nézeteit, s csak a jutott még eszembe, hogy hát a lovat mért nem hízalják, holott az is szerfelett olesó vén korában s husa is van tisztességesen. Meg is kérdeztem a juhásztól, mondván, hogy lám, már a nagy városokban mérük is a lóhúst.

— Hát csak hadd egye a német, uram; édes és emélygős a lóhús, a zsirja sem arra való, osztán meg nagyon sok eleséget kívánna. Míg számár lesz, nem kell nekem sem ló, sem disznó!

— No hallja kend, hát ha ilyen dicseretes az a számárhús, mihelyt levágja kend Sárít, küldjön nekem egy darabot, hadd kóstoljam meg. Addig is azonban vetésben vagy valami, hiba ne essék, mert — — —

— Dehogyan esik, uram, dehogyan hisz ilyen urában, a ki nem utálja a szegény ember eledelet, még ezért a határért sem tennék árt. Hússal meg kolbászszal pedig tisztá szívvel szolgálok, mihelyt kútágsra kerül a Sári subája!

Ezzel ott hagytam a vén juhászt, gondolva, hogy ha valami német tudós megsejtené a dolgot, kétségen kívül terjedelmes művet írna a számárhízalás nemzetgazdászati fontosságáról, s két vastok kötetben keresztül csürné-csavarná azt, a mit ez a vén juhász öt-hat szóval elmondott.

A mint a tél beállott, s nyakra-főre kezdtek a disznót öldölni, egyszerűcsak, ime, beállit az én juhászom is, hozván magával, ropant eléggül mosolygással egy czifra tányért, melyen ott diszelgett egy hatalmas számár-szelet, és egy darab szalámi vastagságu számár-kolbász.

Megkóstoltam, s annyit mondhatok róla, hogy a számár-kolbász tökéletesen jó, a pecsenye pedig felette áll a disznóhúsunk, mert sokkal porhanyóbb, s ize is van olyan, ha nem külön.

Mikor a vén juhásznak elmondtam a kóstolás eredményét, édes mosoly lepte el ránczos orcáját, s érzékeny pilogása mutatta, hogy ma e lelkes számár-pecsenye-barátunk legjobb emberévé lettem; s annyi bizonyos is, hogy azóta semmiféle vetésben egyetlen birkanyomot sem láttam! Sz. B.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Colbert című alatt két kötetes tanulmány jelent meg dr. Ballagi Aladár egyetemi tanártól, ki mint akadémiai tag is XIV. Lajos francia király e híres miniszteréről tartotta felolvasását. Colbert élete, hatása oly sokoldalú, hogy érdekel és tanulsággal olvashatják mindenütt. Franciaországot emelte, s intézkedéseivel követni való példákat adott az összes művelt nemzeteknek. A királyi abszolutizmus e hatalmas szervezőjét azonban a francia történetírók sem részesítették elég figyelemben, mert mióta a levéltárak megnyitják a kutatók előtt, egész más áramlatok foglalkoztatják az elméket, mint a minőt Colbert képvisel. Ballagi Aladár az első, ki tüzetesen tanulmányozta a Colbert életére vonatkozó adatokat, rendkívüli bő levelezéseit, s igazi alakjában mutatja be a posztókereskedő egyszerű fiúból lett államférfit, intézményeit, alkotásait a politikában, a gazdaságban, a közművelődésben és irodalomban, mert Colbert az irodalmat is mozgósította nemesak Franciaországban, hanem a külföldön is, hogy XIV. Lajos dicsőségét hirdesse, tetteit magasztalják, versben, prózában. A király udvarában a költők, tudósok egész serege volt együtt, kik évenként nagy összegeket huztak, hogy gond nélkül dolgozhassanak. A nagy század irodalma nevezetesen is vált Franciaországban. Ballagi köny-

véből látjuk, hogy nemesak nagy költők és tudósok alkotásai tették nevezetessé, hanem a «fizetett tolak» is, melyek a király és Colbert szolgálatában álltak, s adott jelszóra működtek a külföldön is. Csak angol íróról nincs följegyezve, hogy évi díjat huzott volna a versaillesi udvartól. A francia tudós társaság szervezete és működése szintén oly része a könyveknek, melyet mindenki a legnagyobb érdeklődéssel olvashat. Általában Colbert es kora a legdagabb színű időszak, mely nem csupán a francia «nagy századát» egészíti ki, hanem a francia vezér-nemzeti erejét is mutatja és ezt Ballagi helyes érzékkel emeli ki művében. Az anyagi és értelmi erők egész tömege működött közre, hogy a polgárosodás föllendüljön és maga után vonja egész Európát. Colbert, a polgár-miniszter, nagy alakja e korszaknak, mert nemesak eszméi voltak, hanem bírt azokat terjeszteni, megértetni, megkedveltetni és érvényesíteni a közgazdaságban, az oktatásügyben, az irodalomban, a királyi udvarban és Franciaországban, sőt annak határain túl. Ballagi a mily nagy szorgalommal és fáradsággal gyűjtötte össze adatait a külföldi levéltárakból, Colbert leveleiből: ép oly szeretettel, jól érjéssel dolgozta föl azokat, s igen gondos formában. Árjel munkának egyik előnye a választékos kidolgozás, a tömött és meleg előadás. Ismeretet és oklást élvezettel lehet belőle meríteni. A két kötetes művet az akadémia adta ki s ára 3 frt 20 kr.

A természettudományi könyvkiadó-vállalat. A természettudományi társulat könyvkiadó vállalata az 1890—91—92-ik évi ciklusára is jeles művekről gondoskodott. Tizennyolcz éve már, hogy a társulat könyvkiadó vállalatát utján is igyekszik a természettudományokat hazánkban terjeszteni, és ha az eddigi, negyven kötetre menő kiadványainak változatosságát, tartalmát és sok ezer példányban való elterjedését tekintti, megnyugvással nézhet vállalatának e multjára. A közönség is mindenkor meglepő pártolásban részesítette. A kiadott tudományos művekben az eredetiek mind nagyobb tért foglalnak el. Ez örvendetes tény arra vall, hogy a természettudományok művelésében és terjesztésében mindinkább önállókká törekzünk lenni, és nem vagyunk csupán a külföldi irodalomra utalva, mint eddig. A vállalat az új ciklusban is 250—280 kisebb 8-ad retű ivnyi könyvleletményt bocsát közre, nagyobb részt eredeti és részben fordított művekből, melyek a természettudományok különböző ágaiból közérdekű tárgyakkal foglalkoznak.

A kisemelt művek ezek: I. Az állattan köréből: 1. Entz Géza: «Az állatvilág háztartásáról», rajzokkal. 2. Graber: «Az állatok mechanikai műszerei», számos ábrával. 3. Michelet: «A madarak», rajzokkal. 4. Michelet: «A rovarok», (Giacomelli gyönyörű rajzaival). — II. A növénytan köréből: 5. Istvánffy Gyula: «A magyarhoni jóféle, gyams és mérges gombák könyve», megfelelő illusztrációkkal. 6. Angyal Deszö és Magócsy Diets Sándor: «A fák szaporításáról és nemesítéséről», rajzokkal. 7. Decandolle: «Termeztt növényeink eredete». — III. Az ásvány- és földtan köréből: 8. Schmidt Sándor: «A drágakövekről», számos rajzzal. 9. Reclus: «Egy hegység története», rajzokkal. — IV. A fizika köréből: 10. Heller Agost: «A fizika története a XIX-ik században». 11. Bartoniek Géza: «A hang és zene». — V. A technologia köréből: 12. Wartha Vincze: «Az agyagárukról». — VI. A fiziológia köréből: 13. Laufnauer Károly: «Az idegességéről». — VII. Utleir: 14. Herman Ottó: «Norvégiai utazás», sok eredeti rajzzal. 15. Solymos Béla: «A Szahara». Összesen 15 munka, számos képpel és táblával. — A kijelölt munkák között vannak olyanok is, melyek a diszciplínák közé sorolhatók; a többiek kiállításban jó izlés fog nyilvánulni, s mind beköve jelennek meg. Az aláírás díj évenként a társulat tagjai és a «Közöny» előfizetői részéről hat forint; nem társulati tagok részéről 8 forint, a mely összegbe már a bekötés költsége is bele van értve. Az aláírás a ciklusnak mind a három évére kötelező. Az aláírás egyszerű levelező-lapon is történhetik, a Természettudományi-Társulat titkárához címelve (Budapest, Eötvös-tér 1. szám).

Akadémiai kiadványok. A tudományok munkáit történeti forrasművek és értékesítő egész sorozattal adta ki a legközelebbi napokban a tud. akadémia.

Első helyen említjük a «Magyar országgyűlési emlékek» 10 ik kötetét, Frankóni Vilmos és Károlyi Árpád szerkesztésében. Az 1602—1604-ik évekre, a Bocskay-féle mozgalom korára vonatkozó országgyűlési iratok, királyi meghívók, rendek feleletei, sérelmek s panaszok előterjesztése, a törvénykezé- kelyek, a császári utasítások stb. gyűjteménye. Leg-

több irat az 1604-iki pozsonyi országgyűlésre, a Bocskay-kor befejező momentumára vonatkozik. A gálai és kassai alkudozó gyűlésekről s a tót-országi gyűlésekről szintén vannak okiratok. Minden fejezetet kellően tájékozott bevezetés előz meg. A kötet ára 3 frt. A másik gyűjtemény a magyar jogtörténetre nézve fontos *«A magyar törvényhatóságok jogszabályainak gyűjteménye»*, melyet dr. Kolozsvári Sándor és Övri Kelemen kolozsvári egyet. tanárok közölnek, magyarának és felvilágosító jegyzetekkel látják el. A második kötet első fele hagyta el a sajtót, s ez a tisztánlátó vármegyék statutumait tartalmazza. sok adatot nyújtva a régi jogi életéről, politikai és közgazdasági állapotokról. Ára 4 forint 50 kr. A kulturai forrásművek közé tartozik: *«Magyarországi tanulók külföldön»*, összeállította Mokos Gyula. Az akadémia irodalomtörténeti bizottsága az időközben elhunyt Abel Jenőt bízta meg, hogy a külföldi egyetemeken tanult magyarok névjegyzékéből rendszeres gyűjteményt szerkesztessen. A gyűjtemény első füzeté a jénai egyetem magyar tanulóinak névsorát adja a jénai anyakönyvek után, megköszintve a Haan Lajos és Révész Imre által megkötött névsort. A kimutatás egész az utolsó időkig tart. Ára 2 frt 20 kr. — A nagyobb önálló művek közül való még: *«A magyar határozatok»*, az akadémától a Lukács-Krisztina-jutalommal kitüntetett pályamunka; írta Simonyi Zsigmond. Első kötet második fele. Ára 1 frt 60 kr.

Az osztrák-magyar monarchia irásában és képmében című ország- és népmisztérió vállalatból *Magyarország II. kötetének* 12. füzeté érdekes tartalommal jelent meg. Első cikke: *«Nagy Károly és Szatmár vidéke»* (Az eszéki lap) *Géressi Kálmántól*. A szerző nagy gondot fordít tárgyának rövid, tömör, de mégis teljes előadására s az illető vidékek vonzó leírására, s a sok új adatot magukban foglaló föld- és néprajzi közlések érdekes és jellemző történeti részletek beszövéssel teszi még becsesebbé. E teljes cikk után *«Nagy-Vár»* leírásának eleje következik. E dolgozat szerzője *Bunyitay Vince*, ki szintén nagy gondal tárgyalja Szent-Lászlónak e nevezetes városát és környékét. A füzetet díszítő tizenkét rajtot *Dörre Tivadarról, Feszty Árpádról, br. Mednyássi Lászlóról, Pataky Lászlóról, és Tölgyessy Arturról*, jeles művészeink szolgáltatták. A füzet Révai testvérek bizományaiban jelent meg s 30 kr-ért minden hazai könyvtárunknál kapható.

Pihenő órák. Költmények és beszélők. *Irta Rössler Gyula.* A fiatal szerző az előzőben leírja megható életútját. A szegedi árvíz alkalmával mint 9 éves fiú fejfűszert kapott s elvesztette hallását és beszédképességét. A külvilágtól elzárva, könyvekkel fordult s olvasgatással építette föl saját belső világát. Pár év múlva nyomdászias lett, naplót dolgozott, este tanult s feltámadtak és mindinkább megerősödtek irodalmi hajlamai, melyek akkor is megmaradtak, mikor később visszanyerte beszédképességét. Kötetében, melylyel most nyilvánosság elé lép, eszmélkedő lélek és fogékony szív nyilatkozik, melynek érseite csak mélyebbé, igazabbá tették a szenvedéseit.

Faust orvos, eredeti regény, írta Bródy Sándor. A Singer és Wolfner-féle *«Egyetemes regénytár»*-ban jelent meg, de harmadik év előtt látott először napvilágot, s a kritika kedvezően fogadta. Bródy az ifjabb irodalom egyik leghetesebb tagja. A naturalista irány híve, s ő benne van körülbelül legtöbb erő mindazok közt, kik nálunk ezt az irányt kultiválják. Előadásában tud érdekes és tartalmas lenni, stíljé pedig szingzag és választékos. *«Faust orvos»*-ban egy fiatal orvost fest, ki a nőknél is az orvos hideg szemével nézi a szívet, mint betegségek forrását, s mikor szeretni kezd, rombi bölcselkedésekkel akarja ezt is szabályozni, míg végre a kit szeret, meghal, megöli a szíve, melyet az orvos zuzott össze. Előtte a holttest, boncolhatja, tanulmányozhatja. A regényben és hőse lelki állapotának festésében van sok bizarrság, de iró értelemmel és érzéssel. Első megjelenésekor bővebben szöveltünk róla. Ára csinos költsébe 50 kr.

Rajzok a múltból. Vachott Sándorné emlékiratainak második kötetét adta ki Aigner Lajos. Vachottné a múlt évtizedek irodalmi és művészeti állapotairól ír, valamint az 1848-iki eseményekről. Otthonos volt az írók közt, kik családja körében is sokszor megjelentek; Petőfi, Vörösmarty, Erdélyi János, Garay, Sárosi, Bajzát, b. Eötvös jólismerte, sokszor találkozott velük, többekhez rokonsági kötelek fűzte. Nem egy érdekes vonást tud följegyezni ezekről, valamint sok jellemzőt az akkori viszonyokról, a forradalom utáni szomorú időről. A vastag kötet ára 2 frt, kötet 2 frt 60 kr. — Az Aigner kiadásában megjelenő *«Magyar Könyvesház»* legújabb füzeté pedig *«A magyar jakobinusok története»* címen adja közre a Martinovics-féle összeesküvés leírását és a befogottak életrajzi adatait Szirmay Antaltól, a ki udvari konziliárius volt, s a legnagyobb mértékben elfoglalt és lojális. Közvetlenül az összeesküvés véres befejezése után, leginkább az

itéletek és szóbeli közlések nyomán írta meg művét latinul. Eredeti kéziratát aztán átadta Kazinczy Ferencnek, hogy írjon hozzá megjegyzéseket, mint a ki maga is fogásban szenvedett ekkor. Szirmai Kazinczy megjegyzései következtében nem bocsátta közre iratát, s nem sokára meg is halt. Munkája azonban — mely magyar fordításban jelent meg — így is érdekes, mint minden, a mi egykorú forrásokból ered e szomorú eseményekről. Az író elfoglaltságából megismerjük az akkori gondolkodást is. Kazinczy jegyzetei szintén történeti értékűek. A füzet ára 60 kr.

Tanügyi dolgozatok ezimen a középiskolai nevelés és oktatás köréből dr. *Dengi János* főgimn. tanár az Eggenberger-féle könyvkereskedés bizományaiban 162 lapra terjedő kötetet bocsátott közre. A kötetbe 15 cikk van fölveve, a legjelentékenyebb középiskolai aktuális kérdésekről. Ezek: Az ambíció nevelése. A váltakozó rendszerről. Tanár és társadalom. Az osztályfő hivatása. A tanárkörtársadalmi helyzetéről. Referálás a középiskolában. Évvégi érdemjegyek. A testi büntetésről. Az ifúság fogalmazásai. Az érdemjegyek megállapításához. Errettési dolgozatok a magyar nyelvűl. Verstan a középiskolában. Irodalmi tanítás. Az önképző körök. Egyesleges középiskola.

Előfizetések. *«Töredékek tíz éves emigrációval»* című munkára nyit előfizetést Danes Lajos nyug. m. kir. honvéd-örngy. 1848/49-iki honvédkapitány Nagy-Szöllősen (Ugoamegye). A mű előfizetési ára 1 frt. *Szobai edényes növénytenyésztés* lesz a címe Czapary Albert nyiregházi műkertész könyvének, kit a munka kiadásában József főherceg is gyámolt. A szobában ápolni szokott növényekkel való bűnös írtja le; a műben rajzok is lesznek. Nyiregházban rendelhetni meg 1 frt 20 kr-áért. — *A katonai büntető igazságszolgáltatás más államokban* című munkára, mely napi érdekű kérdést ölel föl, adott ki előfizetési felhívást Pap Kálmán honvédörngy. és hadbíró, (Budapest, honvédelmi miniszterium) 1 frt-áért. — *Kapácsy Dezső* Egerből egy kötet költeményre hirdet előfizetést, szintén 1 frt-áért.

Új zeneművek. *Rózsavölgyi és Társánál* ismét több új zenemű jelent meg közelebb: Konti új operettejéből. A *«Kópé»*-ből a II. füzet, 5 dalt tartalmazva; ára 1 frt 80 kr. *Pair oar.* Polka, ifj. Maklár Gyulától, a «nemzeti hajós-egyletnek ajánlja»; ára 75 kr. *Arany ifjúság,* keringő O'Donnell grófnőtől; ára 1 frt 20 kr. *A kádár leányok,* a népszínház népszerű táncjátékának dala, zongorára Lányi Gézáttól. Ez utóbbiban a dalok szövege is benne van; ára 2 frt. — *Táboraszk Nándor* zeneműkereskedésében *«Nemzeti dal»* cím alatt a *«Talpra magyar»* egy újabb megzenésítése jelent meg. Zongorára szerz. Poldányi Frigyes; ára 1 frt. — *Nádor Kálmánnal»* Coburg Ferdinánd induló jelent meg, melyet Erdődy János a népszínház zenekarának tagja írt s a bulgár fejedelmének ajánlott; ára 60 kr.

A népszínházban e hó 14-ike óta minden este a *«Szegegyi Jonathán»* című operettet ismétlik, melyen sokat mulat a közönség. Szövegét Wittmann Hugó és Bauer Gyula, zenéjét pedig Milócker írta. A sikerben a zene és a szöveg egyformán osztoznak. A szöveg ügyes, a zene könnyed, fülbeemelő, bár eredetiséggel nem dicsékedhetik.

Az operette meséje röviden az, hogy egy dúsgazdag amerikai, kit milliói nem boldogítottak, s kitől az a nő is vonakodik, a kit szeret, sorsot cserél elcsapott, földöntúli szakácsával, a szegény Jonathánnal, a ki nek azután ugyancsak sok baja támad, mi lerizhatja magáról régi urának mesés gazdagságát. A milliós amerikai végre megnyerő a leány szerelmét, kinek előbbi vonakodását különben a szerzők nem motiválták eléggé. — most már szívesen viseli tovább a roppant gazdagság megosztott terhét is, míg viszont a szegény Jonathán megelégszik egy kis végkielégítéssel és hitességgel, kit a pünkösdi királyság szintén sok kellemettségbe és komikus helyzetbe sodort. A milliósmunka és szerelmének ügye mindenesetre gyöngyösből, zavarosabb, mint Jonathánnak és az ömollyának külön meséje, rajza. Ebben néhol igazi humor és komikum nyilvánul s a mint e két alakot Vidor és Blaha Lajza játszó, már magában véve is biztosítja a darab sikerét. A többi szereplők közül még Hegyi Aranka (a milliós kedvese), Németh (egy impresszário) és Csatai Zsófi (egy amerikai ós-jogász kisasszony) érdemelnek dicséretet.

Ligeti műveinek kiállítását e hó 15-ikén bekezdették a műcsarnokban. A jeles művész vázlatából, festményeiből a legnagyobb rész elkelt, s mintegy 13,000 frt gyűlt be ezek árából.

Műkiállítás Kolozsvárról. A képművészeti társulat kiállítását rendez Kolozsvárról hazai festők műveiből. A kiállítás e hó végén nyílik meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián március 17-ikén két-ötülés volt. Először összes ülést tartottak, melyen

a Semsey-pályázatok szabályait állapították meg; aztán pedig a harmadik osztály ülésezett, szaktudományi előadásokkal.

Az összes ülésen b. *Eötvös Loránd* elnököt, ki előterjesztette a kiküldött bizottság javaslatát a Semsey-pályázatok intézésére alakuló bizottság szervezéséről. *Pauler Gyula* az ellen szólt föl, hogy e bizottság lesz hivatalos a pályázatokon dönteni, s így a szakbizottságok véleményét ennek rendelik alá, holott a Semsey-bizottság nem is fogja olvashatni a pályaműveket. *Pulszky Ferenc* azonban azt hozta föl, hogy most is az osztályok hagyják helyben a bírálók véleményét, s nincs rá eset, hogy másként határozzanak. *Szily Kálmán* főtitkár pedig azt a fölvilágosítást adta, hogy a Semsey-bizottság oly esetben fog dönteni, ha valamelyik bíráló kisebbségi véleményét ad be s azt fentartja. *Szász Károly* a zárt pályázatot nem tartja észszerűnek, alapvető, nagy munkákról lévén szó, tudósaink nem szívesen adják magukat öt évi fáradságos munkára titkos pályázat mellett, mikor nem biztosos se erkölcsi, se anyagi eredményről. Ha ismert szaktudósokat bízunk meg egy-egy munka megírásával, az eredmény biztosabb lenne. Leghelyesebbnek tartaná azt a módot, mely szerint a pályázni kívánók beküldik a pályamű tervét s a munkának egy teljesen kidolgozott fejezetét, s mindenekelőtt ezek fölött határozz a bizottság. Br. *Eötvös Loránd* kijelenti, hogy az adományozónak határozott kívánsága a zárt pályázat, mivel reményli, hogy ismeretlen talentumok is vannak az országban, a kik most munkára fognak kelni. — Ezután az összes ülés elfogadta a bizottság szervezésére vonatkozó javaslatot. — Következett a *harmadik osztály* ülésére *Than Károly* elnöklete alatt. *Schenek István* «az akkumulátorokról» című értekezésével tartotta székfoglalóját. Dr. *Lengyel Béla* felolvasta *Fabinyi Rudolf* kolozsvári egyet. tanár jelentését a villamoság befolyásáról a fémeknek savakban álló oldhatóságára. Ugyancsak Lengyel ismertette *Hankó Vilmos* tanár értekezését «a gyertyánligeti vasas savanyúvíz forrás vegyelemzéséről.» *Konkoló Miklós* «Jupiter megfigyelése 1885—1888-ban.» «Az 1888-diki nagy üstökös megfigyelése» és «Egy nevezetes napfolt 1887. április 30-án.» címmel tartott rövid előadást a saját csillagvizsgálóján folytatott észlelések adatairól. Végül *Fodor József* tanár bemutatatta *Nékám* Lajos közegészségügyi gyakornok «A saccharin befolyása a hus-emésztésre» című értekezését.

A **Teleki-pályázat.** A tud. akadémián e hó 19-én, mint az alapító gr. *Teleki József* névpapján, hirdették ki a száz-aranyos drámai jutalom eredményét. A díjat az «*Uria*» című bibliai tárgyú tragédiának ítelték oda, melynek szerzője, *Varsányi* (Klein) Gyula, még ismeretlen a színműírásban, s eddig költeményeket és tárcza-közleményeket írt szépirodalmi lapokba. Lapunkban is jelent meg egy pár költeménye.

Összesen 18 munka pályázott, de kettőt nem bocsátottak pályázatra, formahibák miatt. A műveket *Csiky Gergely*, *Mikszáth Kálmán*, *Zichy Antal* bírálták, a nemzeti színház részéről pedig *Egressy Ákos* és *Náday Ferenc*. A jelentést *Csiky Gergely* olvasta föl, ki csipősen jellemzte a legtöbb pályamű gyöngyét. Ezáltal nem küldték annyit fölülte kezdetleges darabot, mint máskor; de most sincs olyan, melyre jó lélekkel rá lehetne mondani, hogy megüti a színpadi előadás mértékét. A bíráló kiemelt az «*Ösz-tört Vénus*» «*A bűn*» és «*Tamora*» című drámák verselését, de egyiknek cselekvésében és jellemzésében sincs drámaiság. A «*Csaszár»* című pályaműnek helyes koncepciója van, dicsőítőjában is lát a bíráló néha erőt, de bonyodalma nagyon kuszt. *«Nagy Lajos leánya»* címűnek csinos a verselése, néhány tableauja festői érzékű tesz tanúságot, de a jellemekben nincs igazság és következetesség. A bírálók egyike e pályaműre adta szavazatát. A «*Theodora*» című szintén kapott egy szavazatot azzal az indoklással, hogy nagy változatosságokkal méltó lenne az átdolgozásra. A bíráló-bizottság többsége azonban a 10. számú «*Uria*» című pályaművet találta leginkább érdemesnek a jutalomra. Tárgya a bibliai történetnek az a drámai momentuma, mely Dávid szerelmét *Uria* szép neje, *Batsaba* iránt s *Uriának* ennek következtében történt elvesztését adja elő. A dráma hőse *Uria*, Dávid vezére, kinek lelkeben tragikus összeütközésbe jut a királya iránt való hűség megsértett becsületével és elárult szerelmével. Az expozíció jól mutatja be a dráma cselekvő személyeit, tetteik indokait s a következő bonyodalom zárait. Később azonban a szerző a dráma két főalakját Dávid királyt és Betsabét nagyon ellenszenvesse teszi. Legjobb a harmadik felvonás. Az a fokozás, melylyel *Uriát* a különféle befolyások ostromolják, azok a csapások, melyek egymástól sujtának lelkére, míg végre megintatják hűségét és a király vezérért királya ellen lázadóvá teszik, erős hatást tesznek. A negyedik felvonás ismét gyenge. Itt a szerző lyrai hangulatba esik és jeleneti egészen operaszerűek. Az ötödik felvonásban, melynek tárgya a lázadó *Uria* és Dávid megütközése, szintén van több olyan, a mi nincs lélektanilag vagy drá-

mailag indokolva. A bíráló e felvonásban csak *Uria* és *Joáb* találkozását dicséri, a csata hevében, mely igaz és megható. A felvonás vége élénk, zajos és mozgalmas. *Uria* végzavai, mielőtt kardjába dől, méltók a tragédia hőiséhez. A bíráló bizottság többsége három szavazattal kettő ellen arra kérte az akadémiát, hogy a jutalmat a 10. számú *Uria* című «Nagyságunk sirja volt kaczer szerelmed» jelöléssel ellátott pályaműnek adja ki.

Az összes ülés elfogadta a bíráló bizottság javaslatát, br. *Eötvös Loránd* elnök fölbototta a jelölés levéltét, a melyből kitűnt, hogy a pályanyertes mű szerzője *Varsányi Gyula*. A fiatal szerzőt, a ki jelen volt a hallgatóság közt megjelentek.

A **Petőfi-társaság** márcz. 16-diki felolvasó ülése nagy közönség előtt ment végbe. *Bodnár Zsigmond* «Egy ismeretlen eposziró» című értekezését olvasta föl *Pettényi György* Jánosnak 1824-ben «A fiatal Árpád» című epikai költeményét ismertette. A szentimentális mű gyöngye kisérlet. *Palágyi Menyhért* költeményeket mutatott be, először *Damó Kálmántól* «Hangverseny» és «Fogadás» címmel, majd saját magától «*Ősz virág»* és a «*Szeretlek»* címűeket. *Komócsy József* pedig *Tutsek Anna* vendégtől olvasott föl «Egy fényes estély» című rajzot. A felolvasókat a hallgatóság megjelentek.

A **Szent-István-társulat** közgyűlése e hó 20-ikán ment végbe. *Simor biborokprimás* gyöngyölködve az elnöki székét *Zalka János*, győri püspök foglalta el. *Simor hercegprimás* elnöki megnyitó beszédét pedig *Steiner Fülöp* székesfehérvári püspök és alnök olvasta föl.

A megnyitó beszéd a pápa legutóbbi encziklikájának alapeszméjét fejtegeti, a keresztény bölcseséget, a mely cselokra törekszik; a gyakorlati okosságot, a mely a cselhoz vezető eszközöket választja. A katolikus elvek megvetéséből származott — mondja — a sok állami és társadalmi baj, mely a jövőre annyi félelemmel tölt el. A hitelenség egyre nagyobb, következményeit érzik az államok; a fejtelenség elvei terjednek mindenfelé. A katolikusok szeressék a hazát, mely földi javuk előmozdítója, de szeressék az egyházat is, mint lelki üdvösségük eszközlőjét. A vizslált az állami hatalommal, egyház és hazaszeretettel, mint emészto tűzet kerülni, de a katolikus élet költelenségét soha és sehol föl nem adni: ez kell, hogy jelszava legyen minden katolikus polgárnak. Szakítson a katholicizmus a vallási közönyvel, egyházi és világi hívei közös erővel és akarattal védelmezzék a vallás érdekeit az egyházban, a magyar hazában!

A zajos tetszessel és élénk éljenzéssel fogadott beszéd után, *Gervay Mihály* indítványára, üdvözölő sürgönyt küldtek a biborok-hercegprimáshoz. Dr. *Steiner Fülöp* püspök s eddigi alnök felolvasta utolsó évi jelentését, lemondva egyuttal tisztéről. Erre követte az alnök választása. Kiszfaludy Árpád Béla, egyetemi tanár és egyházi író és *Városcopy Gyula* kalocsa apátkanonok voltak a jelöltek. A 193 szavazat közül Kiszfaludy Árpádról 121, Városcopyra 72 szavazat esett. A társulat *könyvtárára* 963,700 példányt tett ki, melyek közt tan- és imakönyvre esett 853, a többi tagjelvény és egyéb kiadvány képezte. A társulat összes bevétele 129,568 frt, kiadása 124,981 frt. A társulat tőkepénze a múlt év végén 153,321 frtra ragott. Az idei költségvetés előirányzata: 114,586 frt bevétel és 99,681 frt kiadás. Még megszavaztak ezer frankot *Péterfillérnek*, mire a közgyűlés véget ért.

MI UJSÁG?

A királyné ajándéka. Erzsébet királyné a budavári Mátýás-templomot nagy értékű ajándékban részesítette. Menyasszonyi öltözetéből egy vecsernyeköpenyt és egy misemondó ruhát készíttetett a hozzá tartozó kellékekkel együtt.

Mindkét díszöltözet ezüstmoár, melyet gazdagon kidolgozott relief róza s girlandokból körülfont himzés díszít; az arakozoru pedig egy művészies selyem himzésű Mária-képet vesz körül, melyet domboralban finom faragás rokokó aranykeret foglal egybe. Ehhez járul még egy piros bársony oltárának gazdag aranyhimzéssel, melynek közepén a habsburgi és bajor királyi címerek látszanak. Erzen felül még egy aranymondó misemondó ruhát, ritka művészies selyem himzéssel és a hozzá tartozó részekkel is ajándékozott a királyné a templomnak. Az arakozoruval díszített Mária-képet, a Mátýás-templom loretói kápolnájában fog elhelyeztetni. A díszöltözetet az év május 1-én, midőn báró Hornig Károly veszprémi püspök a loretói kápolnát megáldja, használnák először.

A királyné Wiesbadenben. A királyné és Mária Valéria főhercegné e hó 16-án reggel Wiesbadenbe érkeztek. Egy, az erdőben fekvő házban laknak, mely néhai Langenbeck titkos tanácsosnak az elhunyt német császár egykori udvari orvosának tulajdona volt. Innét a királyné zárt udvari kocsin minden reggel a «Rheinhotel»-be hajt dr. Metzgerhez, a híres massage orvoshoz.

Dőry Andreásnak Gábor pillanatnyi fényképe után.

TISZA KÁLMÁN LEMONDÁSA A KÉPVISELŐHÁZ MÁRCIUS 13-KI ÜLÉSÉBEN.

Mária Valéria és Margit főhercegnők esküvője. Mostanáig még nincs véglegesen megállapítva, hogy mikor lesz Mária Valéria főhercegné és Margit főhercegnő esküvője; annyit azonban mint bizonyost emlegetnek, hogy *Mária Valéria* főhercegnő esküvői ünnepe augusztus hó folyamán Ischleben megy végbe, még pedig valószínűleg a király születésnapja előtt. *Margit* főhercegnő esküvője talán már június hóban — és pedig vagy Budapesten vagy Aleszlóhan — lesz. A menyegzőt megelőzőleg a trónutódlási jogról való lemondás a király jelenlétében Budapesten megy végbe.

Bismarck lemondása. A politikai világ legnagyobb eseménye: *Bismarck* herceg lemondása. Március 18-ikán fogadta el Vilmos császár a herceg lemondását összes birodalmi és állami hivataláról. Csaknem három évtizede, mióta *Bismarck* betöltötte az állást, melyen aztán világrészünk politikájának vezetője, valódi diktátora lett. A hatalmas ember most 75 éves, de nem az aggkor birta a visszavonulásra. A császár és kancellár politikai nézetei nem egyeztek. *Bismarck* már alig jelent meg olykor Berlinben, állandón *Friedrichshagen* lakott. A császárnak a munkások helyzetének javítására, a szocialista kérdés megoldására törekvő lépéseivel *Bismarck* nem tudott egyetérteni, s épen mikor a császár által ez ügyben Berlinbe összehívott nemzetközi konferencia egybeegült, *Bismarck* benyújtotta lemondását. Vele együtt lemondott fia, *Bismarck* *Herbert* gróf is, ki atyja mellett mint államminiszter a külügyeket vezeti, de az ő lemondását a császár nem fogadta el.

Bismarck fölmentése előbb megtörtént, mint várták. A berlini hivatalos lap már e hó 20-án közléte, a császár kizárta, mely a herceg érdemeinek legmelegebb méltatását foglalja magában, s kijelenti, hogy ezeket az érdemeket kellőképp megjutalmazni nem tudja a császár. Soha el nem muló hála-lája jeléül a császár a *lauenburgi hercegi méltóságot* adományozta *Bismarcknak* és életnagyságu képpel is megajándékozta. A császár egy másik kézírata azokért az elévülhetetlen érdemekért mond köszönetet, melyeket *Bismarck* a *habsburg* körül szerzett, s a legmagasabb katonai méltóságra, *tábornagy ranggal* *lovasági tábornoknágra* emeli. A császár fölmentés *Bismarckot*, saját kérelmére a porosz miniszterelnök és birodalmi kancelláriátlástól, helyére, mind két méltóságra *Caprivi* tábornokot nevezte ki, s *Bismarck* *Herbert* gróft pedig megbízta a külügyek ideiglenes vezetésével.

Hagyományok Kossuth-emlékre. Fajkúrthi Kürthy Antal, a magyar iskola-egyesület minap elhunyt buzgó vezérfeje, végrendeletben ezer forintot hagyományozott a Kossuth-emlékre, melyet a nemzetkegyelet fog állítani a nagy hazafinak. **Jóka utazása a keleten.** Jóka Mór, mint a «Nemzet» írja, hosszabb keleti utra készül. Utjának legfőbb célja, hogy ama történeti regényébe, melynek hőse Rákóczy Ferenc ifjabb fia, Rákóczi György, s melyhez már sok adata van együtt: a Keleten, kivált pedig Konstantinápolyban és Rodostóban is szerezen benyomásokat és újabb anyagot.

MAUTHNER ÖDÖN
MAGKERESKEDÉSE
BUDAPEST
KORONAHERCEG UTCA 18.
AJÁNlja:
LEGKITÜNÖBB FÜMAGVAIT.

KÖHÖGÉS ELLEN!
Dr. FÁYKISS
Szepesti kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasítással 75 krajczár.
Szepesti kárpát-növény-thea 1 csomag használati utasítással 50 kr., kisebb csomag 25 kr.
Mell- és tüdő-betegségeknek! 15 év óta a legjobb sikerrel használják, rekedtség, hők-hurut (szarvashurut), nátha (influenza), köhögés, mellősség, lélekzati bajok, oldalszúrás, kifejezett torokgyulladás, tüdőgyulladás és egyéb kimerítő és gyengítő betegségekben. Valódi minőségben kaphatók magánál a készítőnél **Fáykiss József** gyógyszerészében a nagy Krisztóthoz Bud-pestben, továbbá **Török József** gyógyszerésznél király-u. 12. **Thalhammer** és **Seltzer** kereskedőknél, **Kochmeister Frigyes** utóatjánál a legk. magyarhoni gyógyszerüzében.

KÖHÖGÉS ELLEN!

Alapított 1857-ben.
Steinschneider Jakob
I. cs. és kir. szab. ágynemű-gyáros,
6 cs. és kir. fensége Klotild főhercegnő udv. szállítója,
számos kintütelések és szabadalmak tulajdonosa,
BUDAPEST,
Király-utca 79, saját házában,
bátorkodik a tisztelt közönség figyelmébe ajánlani dúsan felszerelt raktárát az ágynemű szakmába vágó összes cikkekben, mint közönséges, finom és legfinomabb paplanok, ágycetetek, lószőr és tengerfű matrácok, szalmazsákok, pokróczok és takarók, tollak és pelyhek vasbutorok, továbbá szőnyegek és függönyök, nemkülönbön diván- és asztaltakarók, stb.
A kintű hibern álló
WELDLER ÉS BUDIE
fehérnemű és kelengye-gyár budapesti raktára.
Minden fajtájú fehérneműek, különösen pedig teljes kiháztatási felszerelések a legmérsékeltebb áron. **Rajzok és árjegyzékek bérmentve és ingyen.**

VASÁRNAPI UJSÁG
13. SZÁM. 1890. BUDAPEST, MÁRCZIUS 30. XXXVII. ÉVFOLYAM.

BISMARCK HERCZEG LEMONDÁSA.
Az utolsó évek politikai történetében nem fordult elő meglepőbb eset, mint az, amelyről most az egész művelt világban, mint első rangú eseményről beszélnek, hogy Bismarck

Három császárnak az uralkodása alatt volt népének vezérlő szelleme s a legnagyobb hatalom letéteményese, melyet koronázatlan embernek elérni lehet. Mint a major domusok az utolsó Merovingek idején, megszokta, hogy az ő akarata legyen az irányt szabó, hogy meghajoljanak előtte a népek milliói s magok a koronás fejek

hogy az a férfi, a kinek a tisztelétből, a bámulatból, a hódolatból és ünnepeltetésből a történelemben páratlanul mondható osztályrészt jutott, nem bírta hasonló mértékben meghódítani kortársainak szeretetét. Uralkodó volt a lelkek fölött, a szíveket azonban nem tudta megnyerni. De a rokonszenvenek ez a hiánya nem jelle-

A Dr. Forti-féle sebtapaszról.
Ezen általánosan kitűnőnek elismert gyógytápasz rendkívüli gyógyereje, orszáto, erleto a fájdalomat csillapító hatása által legyorsabb, legbiztosabb s egyszerűen működő gyógyulást eszközöl különösen bajokban. Ily bajok a torokgyulladás légsóhurut, hörkés barnaság, hányás-gyök (Croup, Angina), mindennemű megcsörtések, harapás, szúrás, vágás v. égés által támadható sebek, megforrasztás, darazsvagy méhészúrtások, bujassenyves és egyéb kórok fekélyek, zúzások (contusiók) meglepő gyors fájdalomcsillapítással, — rögzített dagadtok, gümők, tályogok (fugtályog is), pokolvár (carbunculus, pustula maligna), megkeményedések, gennyesedések, vérékeések, minden mirigy-betegségek, görvölves fekélyek, fagydagadtok, ujjfagy, körömfolyás, körmömrög, vadus, tágrzi vacs, csontszűz, kifűzcsütés és megrendülések, helyi csúsz, továbbá a szülés utáni lábsékek és dagadtok, fájós, fekélyezett vagy már gennyes női mell, — sok nő már csírában volt emlírtől — a különben elkerülhetetlen életveszélyes sebési műtét mellőzésekkel — egyedül ezen jeles sebtapasz használatát által menekül meg. A felnyílással, nemkülönbön a torok-mondolák gyógyításánál határozott szolgálatot tesz. — Holvagy-tapasz vagy mustárliszttől borogatások után használva, méltán valóságos enyhítésznek nevezhető, minthogy nem csupán enyhítést szerez, hanem mivel inkább a betegnek kínos fájdalmától azonnal tökéletesen megszabadítja. Végre a testbe teljesen belemegy bármennyű szálka, darázs vagy méh fulánka csupán ezen tapaszunk rövid idei használata folytán annyira előtűnik, hogy azután a testből közönségesen szabad kúszik, sebési műtét és fájdalom nélkül, könnyen kihúzható, mire a seb gyógyulása gyorsan bekövetkezik. — Póczok alkalmazása után, az olykor veszedelmes előidéző utóvérzés rögtön becsenitessere minden egyéb e célra használatban levő, de korán sem megfelelő módok mellőzésével, tancsok ezen sebtapaszt, mint egyedül sikeres, gyors és legbiztosabb, azelőtt ért szert használni. Végezetül t. i. oly nagysága sebtapaszunk bekent vízszondákból, mely az összes póczamrásokot fűdi s rakások az tisztánt a sebekre, miután azok előbb egy lap itató-papírral avagy egy igen lágy kendővel gondosan töröltetik és a vér ily elbánsá mellett lehetőleg tökéletesen felszívott. A vérzés lyettén módon rögtön ellát a póczamrások, sebhelyek hátrahagyása nélkül eszkammar begyógyulnak.
Ezen sebtapasz turistáknak is föltétlenül szükséges, minthogy azok a legkülönfélébb megcsörtések avagy megsebesítéseknek ki vannak téve és gyakran lábukon támadt legcsékegyebb bőrfeloldásos miatt utjuk becsenitására vannak kényserítve. Ezen megcsörtelhetlen gyógyász, melynek jellegese legihitelesebb egyének számos és különös kívánatra bármikor felmutatható bizonyítványai által már régen legfenségesben elismertették — rendkívüli, a legkülönösebb esetekben megpróbált hatásánál és feltűnő sikerű eredményeinél fogva, melyek általán meg elavult bajokban is elérték, jól megállapított és elterjedt híret kétségbevonhatlanul igazolja, minél fogva, a szenvedő emberiség javára méltán legjobb ajánlati érdemel. **A csomagolt ára legkisebbeke 35 kr., a közepnagyságánaké 50 kr., a legnagyobbaké 1 frt.** Használati utasítással együtt. — Kisebb megrendelések legelőszöröbben postautalványnyal eszközölhetnek. Postán küldve, ha a megrendelt sebtapaszt járó ár előlegesen beklüdvé vagy utalványozva van, 20 kral több; míg utóvetél mellett küldéséknél a megrendelőt azokivül a postavitelből is terhel. Posta után csak nagyobb csomagok megrendelhetők. A szás meg azaz közzévetésé kiűl kiűtött egyet, mindenki megítheti, hogy ez nem afféle gyártott reklámlevegél, amilyeneket gyakran olvashat az ember. Tekintetes Úr! Mélyen tisztelt férnű! Ön nagybecsű és a szenvedő emberiségnek oly kiűzmitatlan előnyt biztosított tapaszát megkaptam, igazán megköszönve, s tapasz megbeszélésénél oly házi kincs, melyet mint nélkülözhetetlen, mindenki magán tarthat, én már számosak baján ennek segítségével, segítettm. a számosak közül csak ezt említem fel.
Az esztendőnyel bíróné alig 3 hetes csecsemőjét a halál elragadta, a különben jól kaptált anya említhet a leggyaladást idézően elő, már e szegény anya negyed napra oly iázás állapotba jött, hogy sem éjjel, sem nappal egy percet sem volt képes nyugodni, már-már a kétségbeesés örvényének szélére állt, midőn esetlegesen a sors házához vitt, hol értesültem e borzasztó fájdalomról, szőné e kincs állapotról meggyőződétem, szembe jött Önnek tapasz, ferjével azonnal Kassa-ra támasztam, a szenvedő asszony részére a tapaszt megvettem, azt rögtön kiküldöttem, utasításom folytán azt felelték és képezzék el a hallatlan eredményt, a nő meg azon éjjel több óráig aludt s harmadnapra már csak az anyai említo a gyuladástól homályos jelel láttattak, így e szegény nő az Ön kitűnő tapasz folytán nemcsak a borzasztó szenvedéstől, de attól is, hogy a nő kellem egyik ékességét képező említo kifakadástól, ezzel a kisebbdedtől megmentétt.
Vált eszt egy igen tisztelt és becsült uriságnál, hol szinte a nő hal kezén kerülést kaptam, — a gyuladást az orvosi segély nemhogy elcsillapította volna, sőt az a seb tovatérjedése és erősebb gyuladása által mindig nagyobb és nagyobb aggodalmat idézett elő, míg végre az Ön tapasz itt is a leghatározottan működött, a gyuladást, ezzel a lást is elcsillapította. Nálam igen természetes, hogy folytán a házam kézen van, mielőtt elfogy, azonnal más rendeléttik, természetesen, hogy többnyire csak a szenvedők közt osztatik ki, míg nem tudják elegendőleg a jótékonykosságot megköszönni. Tisztellettől maradván a tekintetes urak kézzel szolgáto, Nagy-Kassa, június 17-én, 1876. Kovács szolgabíró, s. k.
ÉRTÉKES! Sebkegyászesen beszerzésénél hamisításoktól óvakodjunk. Csak akkor valódnak tekintendők, ha minden csomag a győgyölésen védjeggyel, a használati utasítás pedig azokivül nevem vonása hasonmásával (facsimile) el van látva. Főképp még arra is ügyelendő, hogy a használati utasítás a pesti könyvnyomda részvény-társaság nyomása.
Központi kúldeményező raktár Budapestben: Török József gyógyszerész, arszáto, király-utca 12. s. Török József, Thalhammer és Seltzer, Kochmeister Frigyes utóatja és Kerner-Nándor utráknál, vidéken minden nagyobb város gyógyszerészei-raktárában. Ezen kitűnő hatáson, nem eléggé ajánlható gyógyszer készítője FORTI LASZLÓ. Lak: Budapest, I. k. Vár, Nándor-utca 1. sz. a hová közvetlen megrendelések ezimendők.

PARIS
GHANDS MAGASINS DU
Printemps
NOUVEAUTÉS
Ingyen és Bérmentve
küldjük a legújabb divatot tartalmazó nagy illusztrált Catalogus a nyári évadra.
Megkeresések ezimendők:
JULES JALUZOT & Co
PARIS
Ugyancsak bérmentve küldetnek a *Printemps* oridási raktárán levő szövetek mintái, árat és fajt lehetőleg meghatározni kerünk.
Expeditio a világ minden részére.
Portó-és vámmentes egydemények feltételei, a Catalogusban.
Levelezés minde nyelven.

VÉGHLESI
VERA-FORRÁS.
Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szavdus, égvényes savanyu vizé.
VEGHLES-SZALATNÁ-n (Zólyom-m.)
Mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban:
Erzsébet-körút 56-ik szám alatt.
Telephon-összeköttetés.
Számos raktár a vidéken.

Hirdetések felvételek a kiadó-hivatalban, Budapest, egyetem-u. 4. sz.
A legjobb brünni szöveteket eredeti gyári árk mellett a **Siegel-Imhof** féle finom posztógyár szállítja BRÜNNEN.
Egy elegáns tavaszi vagy nyári uri öltönyhez elegendő egy szelvény 3-10 mtr hosszúságban, a mi megfelelő 4 bécsi rónék. 1 szelvény ára 4.80 közönséges 7.75 finom 10.50 nagyon finom 12.40 legfinomabb **valódi gyapjából.**
Továbbá nagy választékban kaphatók: Selyemnemű átszőtt kamargarnok, felütőköz való szövetek, vadászok és kirándulók részére lodenok, peruvianok és tunking szalon-öltönyök, rendezet szerint megválasztott posztó hivatások részére, mosható szövetek urak és gyermekek részére, valódi pignék, mellényzövetek stb. **Kézességét vállalunk, hogy jó árut, mintaszerintűt a legpontosabban szállítjuk. Minták ingyen és bérmentve.**

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárbanál kapható
NEMESSÉG.
KÉZIKÖNYV NEMESI ÜGYEKBEK.
Irtá
MARCIÁNYI GYÖRGY LOVAG.
NÉGY TÁBLÁVAL.
Ára fűzve 1 forint 60 krajczár.
TARTALOM: Előszó. — Bevezetés. — Ősi nemesség. — Katonai arisztokracia. — A nemességről általában. — A magyar nemesség. — A mai magyar mágnási intézmény mint apáról fura szálló örökös főnemesi rend. — A magyar nemesi indigenátus. — Ausztria örökös tartományainak nemesi inkolátusa, illetve indigenátusa. — A nemesi előjogok. — Alapítványképeség. — Ősi próbák, nemességi ezimenterprobációk. — Hiteles helyek. — A dedukció, azaz a törvényes származás bevezetése. — A nemesi levéltárak hiányossága és hanyag vezetése. — Udvari és nemesi méltóságok, melyek csak ősi próbák letétele által nyerhetők meg. — Udvarképeség. — A cs. kir. kamarási méltóság a nemes apród rang és az udvarnál való megjelenéshez előjogának megszerzéséhez szükséges ősi próba (4 ábrával). — A souverain máltai (johannita) lovagrend (ábrával). — A magas német lovagrend. — A m. kir. Szent Istvaerend. — A cs. kir. csillagkeresztés hölgyrend, palota és udvarhölgyek. — A nemes hölgy-alapítványi intézetek. — A cs. kir. asztalnoki udvari méltóság. — Az arany-sarkantyus rendje. — Az osztrák-magyar érdemjelek. — Néhány külföldi nemis lovagrendről. — Czimek és czimezesékek. — A lovagi czim Magyarországon.

BISMARCK HERCZEG DOLGOZÓSZOBAJÁBAN.

herczeg, német birodalmi kanczellár, a história egyik legnagyobb államféria, a német egyetemes megteremtője, annyi siker és dicsőség részese, népek és uralkodók csodáló tisztelének tárgya, minden eddig viselt közhivataláról lemondott s befektette azt a politikai pályafutást, melynél nagyobb, melynél bámulatosabb, I. Napoleont kivéve, nem jutott ebben a században senkinek.

is alája rendeljek az övének a magok akaratát. Lángeszének és törhetetlen akaratának ereje urralón mindenek fölött, otthon épűgy, mint a külfölddel való vonatkozásokban, s arra a korra, melyre államfértui tevékenysége esik, az ő egyénisége nyomta reá a maga bélyegét. A mi vele szembe szállt, azt letiporta kiméletlenül, mint valami elementáris erő, s innen van az,

mének volt az okozata, hanem politikája természetének. Képtelenség azt hinni, hogy az az óriási munka, melynek életét szentelte, sikerülhetett volna akkor is, ha az ő szívében a szeretetek rendkívüli mértéke nem lakozik vala. Nem született még német ember, a ki a német nemzet ügyén rajongóbb szeretettel csűgött volna, mint ez a ridegnek ismert vasember.